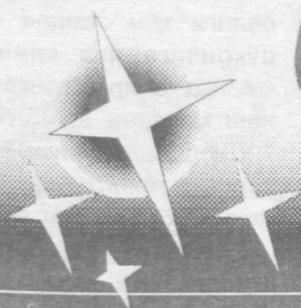

ТОНГ ЮЛАДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 28-29 (6869-6870)
1998 йил 14 апрель, сешанба

Сотувда эркин
нардха

Яқинда фанлар буйи-ча утган Республика олимпиадаси якунловчи босқичи янгилик ва муъжизаларга бой бўлди.

Олимпиада жараёнида янги номлар кашф қилинди, энг истеъдодли болалар кўзга ташланди. Уқувчилар қиш буйи баҳорни кутгандай, беллашувларни ҳам

лалар ўзбек-турк лицейининг 11-синф ўқувчиси Элёр Утбасув 99 балл тушлаб, Садоқатдан ўзиб кетди ва 20 баллик қўшимча синовда ҳам омади чопиб, биринчи уринни эгаллади.

ТИЛ БИЛГАН ЭЛ БИЛАДИ

Телевизор экранида
«Барча жавоб тўғри — 100

НАЗАРГА ТУШИШ ОСОН ЭМАС

Олимпиадада ёрқин истеъдоди билан назарга тушган ўқувчилар кўп эди. Андижон вилояти, Марҳамат туманидаги 39-мактаб ўқувчиси Денис Прокаевнинг ўзбек тили жозибасини қалбдан ҳис

ОЛИМПИАДА-98

ўқувчилари биринчили-ни, Бухоро иккинчи ва Самарқанд вилояти вакил-лари учинчи уринни олишди. Голибларни қутлаб, уларга тенглашинг, — деймиз.

Орзигул
МАТҚУРБОНОВА.

Суратни Равиль АЛБЕКОВ
олди.

ИҚТИДОРЛИ БОЛАЛАР БАҲСИ

интиқлик билан кутгандилар. Биз ҳам бой-чаклар буй курсатиши биланок «Фанлар буйи-ча бу йил кимлар голиб булар экан?», — деб ўйлай бошлагандик.

ЭЛЁРНИНГ ОМАДИ КЕЛДИ

Она тили ва адабиёти фани беллашувини кузатаётганлар Бухоро вилояти, Гиждувон туманидаги 29-мактабнинг 11-синф ўқувчиси Садоқат Сафоева 94 балл тушлаганида, уни мутлоқ голиб бўлса керак, дедик.

Беллашув ниҳоясида Тошкент вилояти Ан-рен шаҳридаги ўғил бо-

балл» ёзуви кўринганида, залга йиғилганлар «устозингга офарин», — деб юборишди. Дарҳақиқат, Қашқадарё вилояти, Нишон туманидаги 1-мактабнинг 11-синф ўқувчиси Наргиза Омонова ўқитувчиси Варвара Михайловна Ким ҳам бу каби лутфга лойиқ эди. Немис тилида бемалол гапирадиган, бехато ёза оладиган, немисча синтактик, морфологик таҳлилни ҳам бошлайдиган Наргиза «Тил билган эл билади» ҳақиқатини жажжи қалби билан англаб етган қиз экан!

қилиши, Тошкент вилояти, Бўстонлиқ туманидаги 19-мактаб ўқувчиси Жамшид Сайдазимовнинг фарғоналик тенгдошига ён босиб француз тили буйича биринчи уридан воз кечиши, Тошкент шаҳар Шайхонтохур туманидаги 40-лицей ўқувчиси Ақромжон Азларовнинг информатика ва ЭҲМ фанидан мутлоқ голиб бўлиши ҳамани қувонтирди.

Натижада 21 фандан 53 нафар ўқувчи совринли уринни эгаллашди. Умумий гуруҳлар ҳисобида Тошкент шаҳри

«Бўш ўтирма» саҳифасининг голиблари диққатига!

БЎШ ЎТИРМА, БОШ ҚОТИР!..

Сарлавҳага эътибор беринг-а! Албатта бўш утиргандан кура, бош қотириб бирор фойдали иш бажарган яхши-да! Сизнинг орангизда ҳам бўш утирмай вақтини китоб ўқишга, турли кроссвордлар ечишга сарфлаган тенгдошларингиз кўп экан. Биз улар билан «Бўш утирма» саҳифасининг шартларини бажарган тенгдошларингиз тимсолида танишиб бордик.

Билагон ва топагон болаларнинг синчков ва сезгирлигига балли. Нега дейсизми! Ахир, улардан келатган мактублар «Бўш утирма» кутчасини тўлдириб топириб юборди-да. Барча-барчангизга, сиз таълим олган мактаб жамоасига ҳам катта раҳмат. Навруз байрами кунлари «Бўш утирма» саҳифасининг 4-якунловчи босқичи бўлиб ўтди. Кетма-кет сим қоқатган, турли вилоятлардан мактуб йўллаган тенгдошларингиз ҳар бир босқич шартларига тўғри жавоб йўллашга ҳаракат қилганлар. Ва ниҳоят саҳифа муаллифи Суннат ака Қўзиев бошчилигидаги ҳайъат аъзолари голибларни аниқладилар. Бир-биридан зукко бўлган 6 нафар ўқувчи «Бўш утирма» саҳифасининг голиблари, деб топилди. Келинг, улар билан танишинг.

1. Улугбек Ғиёсов, Тошкент тумани, Ўзбекистон жамоа ҳўжалиги, Чимкент йўли кўчаси. 77-уй. инд: 702174
2. Носиржон Мансуров, Бухоро вилояти, Вобкент тумани. Зарафшон жамоа ҳўжалиги инд: 706534.
3. Ҳилола Рустамова, Навоий вилояти, Нурота шаҳри. Нурота кўчаси, 13-уй инд: 704000.
4. Дилшод Муллабоев, Тошкент шаҳри, Марказ-14, 1-уй. 57-хонадон. инд: 700011
5. Умида Мирзаева, Самарқанд шаҳри, Темирийўл тумани, А. Икромов кўчаси 69-уй. 11-хонадон. инд: 703048
6. Гулнора Шаропова, Бухоро вилояти, Гиждувон шаҳри, 9-сон болалар мактаб интернати. 11-синф ўқувчиси.

Мана, голиблар билан ҳам танишдингиз. Энди бу билагон ўқувчиларни ҳомийларимиз томонидан тўхфа этиладиган телевизор, гилдиракли чангилар ва аудио плейерлар кутмоқда.

Қани кўрайлик-чи, 6 нафар голибнинг қайси бирларига совғанинг энг каттаси насиб қилар экан. Буни ЎзТВ-томонидан тайёрланган «Бўш утирма» кўрсатувининг махсус сони аниқлайди. Биз голибларни 18 апрель, шанба кўни соат 10 да Ўзбекистон Телевидениеси биносида кутамиз.

ЎзТВ манзили: Тошкент -11, Навоий кўчаси-69,
Ўзтелерадио компаниясининг ЎзТВ-2 дастури,
«Бўш ўтирма» кўрсатуви.
тел: 41-96-57 ички тел: 6.57
Аниқ мўлжал «Пахтакор» метроси.

ЭНГ ЯХШИ МАКТАБ

ОНАГА
ЎХШАЙДИ АСЛИ
ТАБИАТ

Мен теварак-атрофимизни ураб турган борлиқ-табиатни жуда яхши кураман. Кичкина-лигимданоқ яшил барглари, майсаларни, гиёҳларни тинглашни яхши курадим. Сиз хайрон булаёсиз шекилли, қандай қилиб бу бола майсаларни тинглаб экан, деб. Сиз менга ишонаверинг, табиатда неки бўлмасин, барининг узи-га хос тили бор. Фақат ҳамма гап уларни тинглаб олишда. Уларни тинглай олиш учун эса табиатга жуда яқин дўст бўлиш керак. Синчиклаб кузатганимизда инсонларга меҳрибонлиги, сахийлиги билан табиат она-ларга ухшаб кетади. Биз Она-Ватан қуйнида яшаймиз деганимизда беихтиёр табиатни ҳам назарда тутган буламиз. Бутун она-табиатнинг эртаси ҳақида ўйламасдан туриб, Ватаннинг эртаси ҳақида гапирмоқ ожиз-ликдай туюлади назаримда. Чунки экологиянинг тозаллиги бутун бир миллат қисматига дахлдордир. Мен бобомдан бир афсона эшитганман: **Эмишкни бутун умрини ўғрилиқ ва қаллоблик билан ўтказган қонхўр бир одам бир куни йўлда кетаётса, олдида бир ўргимчак чиқиб қолибди. Қаердандир инсоф кириб, ҳалиги одам: «Кел шу бечорани оёқ остида чеккароққа олиб кўяй, кимдир билмай босиб олмасин», — дебдию, ўргимчакни бир дарахтнинг устига олиб қўйибди. Вақти-соати етиб ўша одам дунёда ўтибди. Гуноҳи кўплиги учун дўзахга тушибди. Дўзах оловида қуйиб туриб роса чанқаб бақирибди. Шунда боши тепасида лапанглаб турган торга кўзи тушибди. Дарҳол торга ёпишиб олиб, юқорига ўрмалаб чиқа бошлабди. Дўзах оловидан қутилиб, не кўз билан кўрсинки бир пайтлар ўзи оёқ остида олиб қўйган ўргимчак эмиш.**

Бу бир афсона. Лекин она табиат узига эзгулик билан, меҳр билан қараган ҳар қандай инсонни, миллатни қадрлайди. Шунинг учун ҳам биз миллатнинг бешиги — она-табиатга, экологияга зиён этказмаслик йўли билангина асраб қоламиз.

Шохрух БЕКМУРДОВ

Биз яқинда Навоий вилоятида сафарда бўлиб қайтдик. У ердаги мактаблар билан танишиб, ўқувчиларнинг кунт билан билим олишлари, турли тўғаракларда қатнашиб, ўзларининг келажаклари учун ёруғ, нурли йўл танлаётганликларидан беҳад қувондик.

Бизга айниқса, Навоий шаҳридаги 8-мактаб ўқувчиларининг олиб бораётган намунали ишлари, аъло ўқишлари-ю, дарсдан бўш пайтларида тўпланиб ўтказадиган мароқли суҳбат-музокаралари ниҳоятда ёқди.

Қуйида сизнинг эътиборингизга маъқур мактаб ўқувчиларининг «Ватанни қандай асрамоқ керак» мавзусидаги суҳбатларини ҳавола қиламиз.

Азиз ўқувчилар, сиз ҳам синфингиз ёки мактабингизда уюштирилаётган суҳбат-музокараларни бизга албатта ёзиб юборинг.

БАХТИМИЗ —
ВАТАННИНГ ОМОНЛИГИДАЖАМАЛАГИ
ТИЛЛО ҚИЗГИНА

Бизнинг ўзбек халқимиз бутун дунёга узининг донишмандлиги ва миллий урф-одатлари билан машҳурдир. Момоларимиз қуйлаб келган қўшиқ, лапарлар, боболаримиз сўйлаган афсона-ю дostonлар ҳанузгача унут бўлгани йўқ. Чунки халқимиз узининг миллий қадриятларини эъзозлайдиган, ҳурмат қиладиган халқ. Ўзбек миллий қўшиқлари шу қадар оммавийлашиб кетганки, ҳатто яқинда бир гуруҳ инглиз сайёҳлари шаҳримизда бўлганида улардан бири ўзбек қизларига қараб соф ўзбек тилида: «Жамалаги тилло қизгина, қўллари хино қизгина» қўшигини мароқ билан айтиб берди. Биз роса хурсанд бўлдик. Мактабимизда «Миллий қадриятлар» бурчаги ташкил этилган. Ўқувчилар бу ерга қадим момолар-

ҚАДРЛАМАГАН
ҚАДР ТОПМАГАЙ

Ўзбекистон тупроғида олтин гуллайдиган юрт. Бу мамлакатнинг узига хос, ҳали ҳеч ким англаб етмаган асрори бор. Балки бу тупроқда туғилган не-не зотларнинг дуосидир, Ватанга бўлган садоқатидир бу асрор. Ер ости, ер усти бойликлари билан бутун оламни узига маҳлиё этган бу жонажон Ўзбекистонимиз бутун юксалиш йўлида. Дунё тан олаётган Ватанимизнинг келажаги, омонлиги бизнинг қўлимизда. Шунинг учун ҳам биз Ватанимизнинг ҳар қандай бойлигини қадрлашимиз керак. Мен яқинда адабиёт ўқитувчимдан ажойиб бир ривоят эшитдим. Бу ривоятни

қолсанг, сўрининг остидаги ертўлага киргин, шунда ҳаммасини тушунасан.

Бой бутун мол-мулкни ёлғиз ўғлига ташлаб, бу дунёни тарк этибди. Тантқиқ ўғил оёғини узатиб, отасидан қолган мол-давлатни совуришга тушибди. Ҳовучлаб олганда денгиз тугаркан, — дейди халқимиз. Ҳалиги дангаса йигит отасидан қолган хазинани сарф қиларкану, меҳнат қилишни ўйламас экан. Ана шундай қилиб, кўп ўтмасдан бой меросдан урвоқ ҳам қолмабди. Охири йигит отаси-

очлиги ҳам эсидан чиқиб, дўкончига яна ялинибди: «Менга ҳозир айтган сўзининг мағзини чақиб бер».

Шунда дўкончи: «Ҳар бир нарсага текинхўрлик билан, меҳнат қилмасдан эришсанг, қадрсиз, хор бўласан, шунинг учун аввал меҳнат қилиб, кейин унинг самарасини кутиш керак», — дебди. Ўша кундан бошлаб йигит пешонасига бир муштлаб, қилган хатосини тушуниб, янги ҳаёт бошлаган экан.

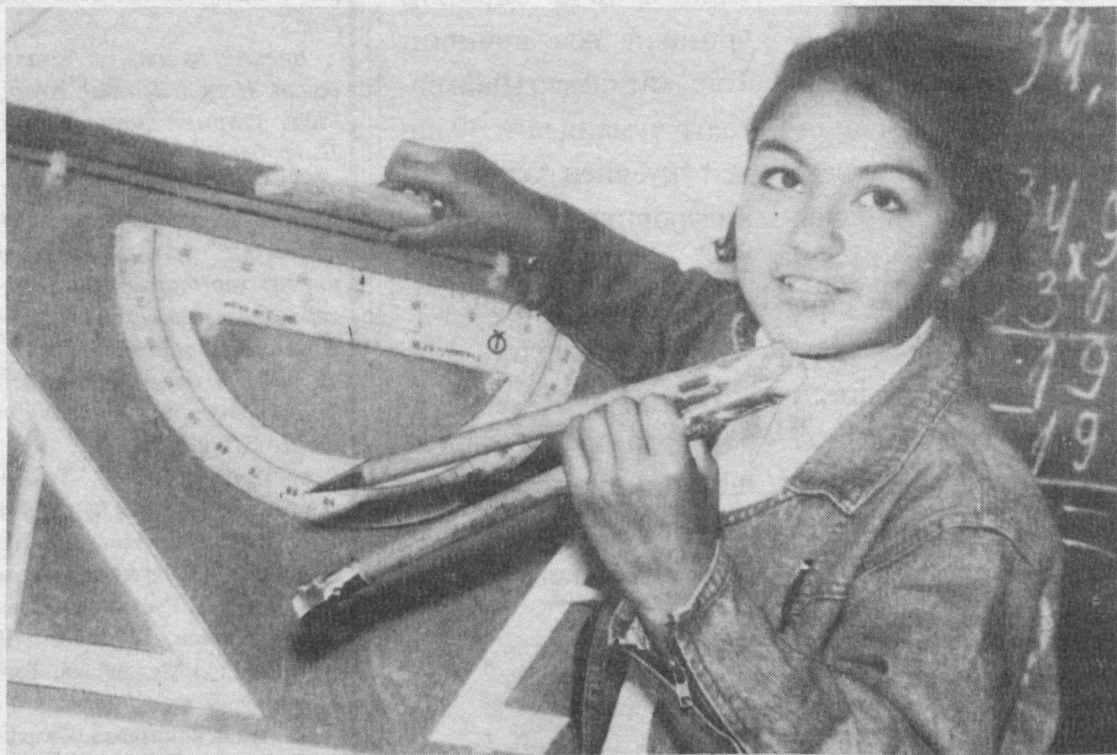
Менга бу ривоят жуда ёқди. Мен буни укаларимга ҳам айтиб бераман. Сизга ҳам ёқди-ми?

УРУШ-УРУШ
ЎЙНАМА ЎҒЛИМ

Менинг бувижоним жуда ҳам меҳрибон, дилкаш аёллар. Сал нарсага кунгиллари бузилиб, кўз ёш қилаверадилар. Айниқса, кичик укаларим уйинчоқ автоматларини қўлларига олиб, бир-бирлари билан «уруш-уруш» уйинини бошласа, жуда ҳам хафа бўлиб: «Шу уйининг уйнама ўғлим», — деб зорланадилар.

Мен уларни тушунаман. Урушни энг аввало оналар ёмон куради. Чунон утмишдан биз биламиз, қанчадан-қанча оналар ўғилларини урушга юбориб, улардан ажралиб қолган. Бутун кунглимиз равшан, осмонимиз ёруғ, чунки Ватанимиз тинч ва осуда. Ватаннинг омонлиги оналарнинг хотир-жамлигидир. Она юртимизнинг осудалигини сақлаш ҳар биримизнинг бурчимиздир. Менимча Ватанни, халқнинг тинчлик қургони бўлмиш армиянинг мустақамлиги қуриқлайди. Аслида Ватаннинг омонлигини унга бўлган буюк муҳаббатимиз, ҳар қандай тажовуздан қуриқлаб олади деб уйлайман. Келинг, бувижоним айтганларидек, ҳеч ким уруш-уруш уйнамасин. Сиз ҳам укаларингиз шунақа уйин уйнаса уришиб қуйинг. Чунки яхши гапга ҳам, ёмон гапга ҳам фаришта омин дейди, деб тез-тез такрорлайдилар бувижоним.

Дилноза АЛИЕВА

нинг тақинчоқларидан тортиб, боболаримизнинг офтоба, чилимларигача — бари ноёб матоларни йиғишган. Ҳозирги кунда бу бурчак мактабимизнинг энг қизиқарли ва ҳамма ҳавас қиладиган жойига айланган. Миллий қадриятлари қадрланадиган Ватан мангу яшайди, деб уйлайман. Баъзан куча-қуйда баъзи тенгдошларимнинг ажнабийча кийиниб олиб, узга тилларда намойишкорона гапираётганларини эшитиб хафа бўлиб кетаман: «Ўз тилини билмаган — уз элини билмасликдир», — деб уйлайман. Сиз ҳам менинг фикримга қўшиларсиз?

Амина ҚЎШМОҚОВА

сиз билан уртоқлашгим келди.

Ўтмишда бир бой ўтган экан. Унинг беҳисоб ерлари, от-уловлари, туя, қўй-қўзилари бор экан. Буни қарангки, ўша бойнинг яккаю ягона ўғли бўлиб, у ниҳоятда дангаса, ишқмас экан. Орадан йиллар ўтиб, бойнинг умри поёнига етибди. Шунда у ҳарчанд уринмасин кўнглидагидай одам бўлиб етишмаган ўғлини қошига чорлаб, васият қилибди:

— Ўғлим, — дебди у, — агар яшашга жуда қийналиб

сада мўл юриб бир шаҳарга бориб қолибди. Бу шаҳарнинг одамлари ниҳоятда бой эмиш. Расталари тўла егулигу, ичимлик экан. Йигитнинг кўзи тиниб, шу шаҳарлик бир дўкончига ялинибди: «Жон оғайни егуликка бирор нарса бер, очликдан тинкам қурийдим». Дўкончининг бебарво: «Қадрламаган — қадр топмайди, қани жўнаб қолингчи бу ердан», — деб жавоб берибди.

Йигит ҳушёр тортиб, отасининг ҳалиги хатини эслаб,

Саҳифа материалларини
У. Абдуғаппорова ва
Х. Аҳмедовалар уюштирди

ДАДАЖОНИМИЗА

Меҳнат қилиб тер тўкиб
Ишдан ҳориб қайтдингиз.
Дарров пешвоз чиқиб биз
Сизга салом айтдик биз.

«Барака топ, раҳмат», — деб
Юзимиздан ўпдингиз.
Ширин қизим, сизлардан
Умидим кўп, деддингиз.

Дадажоним соғ бўлинг,
Доим вақти чоғ, бўлинг.
Чинордек умр кўринг
Ёнимизда тик юринг.

Насиба МУСАЕВА,
пойтахтимиздаги Назир
Сафаров
номли 137-мактабнинг
5-«В» синф ўқувчиси.

МУШУК БОЛАСИ

Бир кун нон дўконидан келаётган эдим. Болалар бир мушук боласини қийнаётган эдилар. Мен мушукка жуда раҳим келди. Чунки у хушсиз ва оғзи қонаётган эди. Болаларни уришиб, мушукни аста силадим. Уйга олиб келиб озгина сут билан пишган гўшт бердим. Мушукча мендан жуда миннатдор бўлди. Бунини мен унинг эркалинишдан билдим. Мен ҳам ўз қилган ишимдан жуда хурсандман.

Муножатхон АЛИХЎЖАЕВА,
Тошкент шаҳар, Собир Раҳимов
туманидаги Адҳам Юнусов номли 234-мактабнинг
9-«В» синф ўқувчиси.

МАКТАБ САҲНАСИДА СОҲИБҚИРОННИНГ ЁШЛИГИ

Синфимиз билан Навруз байрамига тайерланиб, синф раҳбаримиз Жамила Султонова бошчилигида «Қуёш севган юрт» деб номланган эртакни саҳналаштирдик. Синфдошларимиз Х. Сулаймонов — одам, Зебунисо Тураева — қуёш, мен эса — булут ролларини ижро

этлиқ.

Мактабдошларимиз ва ота-оналарга эртак жуда ёқди. Ўзимиз ҳам роса жиддий тайерланган эдик-да.

Ҳозир А. Темур бобомизга бағишланган кичик саҳна куринишини тайерляпмиз. Унда Мен ёш соҳибқирон ролини уйна-

моқчиман. Ролим яхши чиқиши, уртоқларим олдида уялиб қолмаслик учун ҳаракат қилияпман.

Бобир ШОХЎЖАЕВ,
Қашқадарё вилояти
Чироқчи тумани А.
Хўжаев номли
мактабнинг 4-синф
ўқувчиси

«ОНАМНИ СОҒАЙТИРИБ БЕРИНГ!»

Деб бошланади таҳририятга келган 10 ёшли Сурайё Аитованинг хати. У Қорақалпоғистон Республикаси Эллиқалъа тумани Ал-Хоразмий номли деҳқон фермер хужалигида ногирон ота-онаси билан яшайди. Мактубида уларни шифохонага етиб даволанишларига ёрдам беришларини сўрабди. Сурайёлар оиласи туман иж-

тимоий таъминот бўлимига, туман «Нуроний», «Маҳалла» жамғармаларига ёрдам сўраб мурожаат қилишган. Натижаси булмагани учун бошқа ҳеч қаердан кўмак сўрамай қўйишган.

Сурайё ёрдам сўраб Қорақалпоғистон Юқори Кенгашига ҳам мурожаат қилган. Уларнинг аралашувидан кейин ота-онасини 11 гуруҳ ногиронлигига ўтказишди. Аммо

Катталар, эътибор беринг!

даволаниш ҳақида ломим дейишмади.

Туман ижтимоий таъминот бўлими, туман соғлиқни сақлаш бошқармаси, туман хокимлигидаги раҳбарлар негадир қизалоқнинг дардига четдан назар ташлашяпти. Ночор, ногирон оилалар тақдирига беписандлик — адолатсизликдир. Бунини улар тушунишса керак.

Мухтор БЕК

«БУЮК БОБОМ — АҲМАД ФАРҒОНИЙ»

Илм излаб дунёни кезган,
Етти иқлим сурагин

чизган,

Тафаккури юлдуздан ўзган,

Буюк бобом —

Аҳмад Фарғоний.

Ойга қараб вақтни ўлчаган,
Дарёларнинг сатхин ўлчаган,
Юлдузлардан бахтни

ўлчаган,

Буюк бобом Аҳмад Фарғоний.

Сизни билар еттала иқлим,
Қўйишибди қилишиб таъзим,
«Альфаргонус» —

дейишиб исим,

Буюк бобом —

Аҳмад Фарғоний.

Данте, Шиллер Сизга
ёзди шеър,
Овропа ҳам Сизни устоз, —
дер,

Фарғонадир Сизга она ер.

Буюк бобом —

Аҳмад Фарғоний.

РИШТОНЛИК ИЖОДКОРЛАРИМИЗ

РИШТОН

Риштонимнинг боғлари,
Гулзорлари жуда кўп.
Олтин пахтазорлари,
Бозорлари жуда кўп.
Суви ширин, мазали,
Нони ширин лаззатли.
Одамлари меҳмондўст,
Ҳурматли ва иззатли.

Ошпазлари паловни
Ширин қилиб дамлашар.
Кулоллари қалбини
Олов билан тоблашар.

Муқимий бобомиз ҳам,
Таърифни айтганлар.
Бир кўрганлар яна бир
Кўраман-деб, қайтганлар.

Маъруфхон Фатхиддинов,
Фарғона вилояти, Риштон
тумани, болалар ва
ўсмирлар уйи тўғарак
аъзоси.

ТЕМУР БОБОМ

Темур бобом деган доим:
— Обод бўлсин

Туркистоним.

— Жоним бўлсин унга

фидо,

Қўллаб турсин уни худо.

— Кимга керак бу

қиршилар,

Қачон тугар бу урушлар?

— Менинг элим қул

бўлмасин,

Оналари тул қолмасин.

— Болалари ўқиб китоб,

Илм-фандан қилсин

хитоб.

— Қувонч тўлсин

юрагига,

Қувват тўлсин

билагига.

— Доим унга толе

кулсин,

Кучоғида тинчлик

бўлсин.

— Доим эзгу ишни

бошланг

Доим озод, эркин

яшанг.

ЎЗБЕГИМ ЎҒЛОНЛАРИ.

Ўзбекистон бағрида,

Неча-неча ўғлон бор.

Алпомишдай келбатли

Бариси — ёвқур, шунқор.

Қадамлари гурсиллар

Жўшиб турар қонлари.

Ана шундай паҳлавон

Ўзбегим ўғлонлари.

Ўғлонларнинг орзуси:

— Гулга бурканса Ватан,

Жаҳон бўлса тинч-омон

Бағри бўлса гул чаман.

Жаҳонгир МАҲКАМОВ,
Фарғона вилояти Риштон
тумани 36-мактабнинг
8-«Б» синф ўқувчиси.

Устоз "Энциклопед"

Мактабимиздагилар тарих муаллими Худойберди Мелиевни «Устоз энциклопед» дейишади. Рост бунга сабаб нимакин деб якин кунларгача ўйлаб юардик. Худойберди ака бизга сабоқ бергандагина бу номланишнинг маъзига етдик. Устозимиз ўз фанини эъзозлаган инсон эканлар. Бизлар тарихимизни мукамал билишимизни чин дилдан истайдилар. Кўплаб тарихга оид тадбирлар уюштириб, ўзлари бош-қош бўладилар.

Мактабимиз Аҳмад Фарғоний номи билан аталади. Устознинг бой тажрибаси ҳам бу аллома ҳақида бизга кўп маълумотлар берди.

«Буюк Соҳибқирон», «Тарихимиз обидалари-маданий бойлигимиз» мавзусидаги тадбирлар ҳам тарих билан боғлиқ савол жавобларга уланиб кетди. Бунда айниқса Барчиной Абдуллаева, Сайёра Бўриева, Фарход Саломов, Наргиза Парпиева, Чарос Рўзиева, Алишер Жўраевлар билимдонликлари билан олқиш олдилар.

Мактаб директоринимиз Ҳоким ака Комилов ёш тарихчиларни қутлар экан, уларга қарата: «Баракалла, жонли энциклопедчалар» дедилар.

Икромжон Мамаюнов
Фарғона вилояти, Кува
туманидаги 51- мактаб.

Муштарийлардан мактублар

"Ёр-ёр" айтмоқни-ку билар экансизлар, лекин нега «Келин салом» сиз танлов бўларкан?-деб қолди Омонулла ака, бир неча

миллий қадриятларни улуглашда ўқувчиларга ибрат бўлаётган бадий раҳбар Омонулла Абдусаломовга ҳам маъқул келди. Анди-

КЕЛИН САЛОМИ

кундан буён «Ибратли келин» баҳсига қизгин тайёргарлик кўраётган қизларга. Натижада яна бир шарт қўйилди. Энди улар «Келин саломга» ҳам тайёргарликни бошлаб юборишди. Наима Нуринисо бувисидан қадимги «Келин салом»ни ёзиб келди. Бу

Она Ватанимиз мустақилликка эришгандан буён уни буюк демократик давлатга айлантириш учун пре-

жон муҳандислик-иктисодиёт олийгоҳи қошидаги гимназияда бўлиб ўтган «Ибратли келин» танлови йиғилганларга ширин туйғулар бахш этди. Унда иштирок этган «Ибратли келин»лар «Келин салом»и билан янада олқиш олдилар.

Нилуфар ДАВИДОВА

1-ўринни эгаллади. Голибликни қўлга киритишда ўқитувчиларимиздан М. Очилов, О.Аҳмедов, Г.Қўзие-

ЁШ ҲУҚУҚШУНОСЛАР

зидентимиз ва бутун халқимиз ғайрат билан ҳаракат қилмоқда. Шу мақсадда бизнинг мактабда ҳам ҳуқуқ асосларини ўрганишга катта аҳамият берилмоқда. Яқинда туманимиз мактаблари ўртасида «Сиз қонунни биласизми?» мавзусида кўрик-танлов бўлиб ўтди. Унда 67 та мактаб иштирок этди. 28-, 35-, 49-мактабларнинг «Ҳақиқат», «Адолат» ва «Ёш ҳуқуқшунос» гуруҳлари сўнгги босқичга чиқдилар. Ҳуқуқий ва маънавий билимларини намойиш этган танлов голибларига совғалар улашилди. Бизнинг мактабимиз «Ёш ҳуқуқшунос» гуруҳи

ва ва Қ. Равшановлар яқиндан ёрдам бердилар. 9 - «А» синф ўқувчиси Дилдора Гадоева, 10 - «В» синф ўқувчиси Гулзода Насриддинова, 11-«Б» синф ўқувчилари Ёрқин Ропиев, Шахноза Хўжаевалар ўзларининг билимдонликларини кўрсатишди.

Танлов якунида Халқ Таълими бўлимининг ўринбосари А.Орипов бизни қутлаб, 1-даражали диплом ва 1500 сўм пул мукофоти бердилар. Биз жонажон мактабимизга ёруғ юз билан хурсанд бўлиб қайтдик.

Назokat ЭСОНОВА,
Ёрқин РОПИЕВ,
Ғиждувон туманидаги
49 - мактабнинг
11 - «Б» синф
ўқувчилари.

МЕНИНГ ДОНОРНА СИНГЛИМ

Менинг бир синглим бор. Ёши тўртдаю, лекин жуда серсавол. Бир куни ойим ишдан чарчаб келиб диванга дам олиш учун ёнбошладилар. Шунда синглим келиб уларнинг устиларига кўрпа ёпиб қўйди. Ойим хурсанд бўлдилар, лекин индамадилар. Шунда синглим уларни саволга тутди:

- Нега бўлмаса сиз менга устингизга кўрпа ёпиб қўйганим учун раҳмат демадингиз?

Ойим нима дейишларини билмай қолдилар ва кулиб юбордиларда: «Кўрдингларми, баъзида катталар ҳам

кичиклардан одобни ўрганади», - дедилар ва ўзи кичик бўлса ҳам шундай ахлоқий нарсаларга ақли етибди», - деб синглимга «раҳмат» дедилар.

Сайёра ҲАМИДОВА,
ТошДУ қошидаги
гимназиянинг
9-синф ўқувчиси

- Ойи ҳамма хоҳла-ан ишини қиладими?
- Нега энди? - сўрадилар ойим.
- Хоҳласа катталар «салом» бермайдики «раҳмат» айтмайди.
- Йўқ, албатта каттаю - кичикка салом беиш ҳам, миннатдорлик билдириш ҳам ерак.

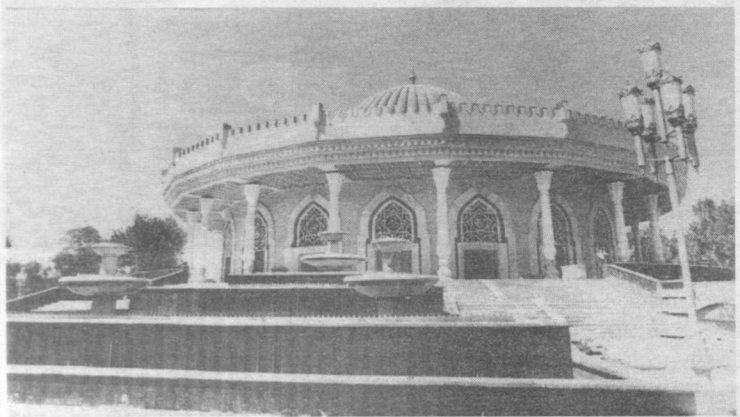
ЁШ ИҚТИСОДЧИ

YOSH IQTISODCHI

“Тонг юлдузи”га илова
иқтисодий газета

АМИР ТЕМУР БОБОМИЗ КОШОНАСИДА

Биз Самарканд, Бухоро, Хива, Шахрисабз шаҳарлари-га бормаганмиз. Бу кўҳна шаҳарларимиздаги нилий гумбазли минораларни рангли суратларда кўргандик, холос.

Лекин мана шундай улғувор, чиройли гумбазли бино пойтахтимизда ҳам қурилди. Бунга буюк бобомиз Амир Темур таваллудининг 660 йиллик тўйи сабаб бўлди. Ҳаммамиз орзиқиб кутган кун келди. Ушанда 1996 йилнинг 18 октябри эди. Тошкентга кўрк бўлиб қурилган Темурийлар тарихи давлат музейининг очилишини эшитиб, биз ҳам онамиз билан бирга музейга боргандик. Лекин ўша куни бобомизнинг тўйини нишонлаш учун дунёдан кўп меҳмонлар келган эканлар. Музей саҳнида бўлган тантанали йиғилишда қатнашдигу ўша куни музей ичига киришмаганмиз. Завқимиз тошиб ҳеч қайси бинога ўхшамайдиган улғувор иморат атрофида кезиб,

унинг сиртини томоша қилганимизча қуёш ботиб, кеч кирган. Айланиб юриб унинг айвонини кўтариб турган устунларни санадик - 20 та. Ҳаммаси бир хил. Ҳаммаси қадимий нақшлар билан безатилган. Нилий - феруза ранг тепа қисми бўлса ҳудди жимжимали қалпоқнинг ўзи!

Гумбазнинг нақшинкор устунлар билан туташган чети кунгурадор. Адашмасак, бу кунгуралар 220 та. Ҳаммаси тилла суви билан зарҳалланган. Қуёш уфққа ботиши олдида бу кунгуралар ҳам, гумбаз ҳам, кечки нурда товланиб, ниҳоятда чиройли бўлиб кетаркан.

Бизга ўша куни бобомиз ҳақида эшитганларимиз, музей сиртида кўрганларимиз ўзи катта таассурот берганди.

Яқинда бобомиз туғилган кун - 9 апрелда бу сеҳрли кошонага яна келдик (мактабидан хат олиб келган ўқувчилар учун музейга кириш бе-

пул!). Иккинчи марта борганимизда музей ичини кўриб ҳайратда қотдик! Ҳаммаёқ ялтиради: уч қаватни туташтирган оқ мармар устунчалар, улар бошида қўндирилган олтин тўпчалар. Рўбарўда Амир Темур бобомизнинг ҳаётлари акс этган панно. Шифт гирдида буюк бобомиз ёзган “Тузук”лардан намуналар гул билан нақшланган. Оёғингиз остида ярақлаган оқ мармар саҳни босишга кўнглингиз бўлмайди. Шундай тиник, шундай топ-тоза!

Биринчи қаватда кираверишда махсус ёдгорлик дўкончалар қатори. Уларда халқимизнинг бой ҳунармандчилиги буюмлари сотилади. Зар дўппилар, зарбоф чопонлар, дўппилар, қийиқлар, пардоз қутчалари, энг яхши янги китоблар... Олтин, кумуш, феруза тақинчоқлар ҳар бир сайёҳнинг диққатини ўзига тортади. Хушмуомала ходимлар сайёҳларни иккинчи қаватга - музей залларига етаклади. У ерда биз тарихимизга, илм-фанга, маданиятимизга Амир Темур ва темурийлар кўшган улкан ҳисса ҳақида жуда кўп маълумотлар олдик. Бобомизни бутун дунё халқлари нима учун қадрлаши сабабини англадик. Шундай буюк шахснинг авлоди эканимиздан бениҳоя фахрларга тўлиб қайтдик.

Маъмура, Малика
АЗИМОВАлар,
ёш мухбирлар.

Аҳмад Фарғоний - 1200 ёшда

ОЛИСДАГИ ЮЛДУЗИМИЗ

Шарқ астрономиясининг асосчиларидан бири Абул Аббос Аҳмад ал-Фарғоний таваллудининг 1200 йиллигини нишонлашга кенг тайёргарлик кўрилмоқда.

Маълумки, Фарғона вилоятининг Кубо (Кува) музофотида таваллуд топган

бу истеъдодли ватандошимиз ўсмирлик чоғларида Боғдод шаҳридаги илм аҳли давраси билан яқиндан танишди. Ва умрининг охиригача Шарқнинг зукко, фозил кишилари сафида яшаб ижод қилди.

СОЧИЛГАН ЖАВОҲИРЛАР

Боғдод шаҳри яқинидаги тепаликда Аҳмад Фарғоний томонидан қурдиртилган иккита обсерватория дунёдаги илк обсерваториялардан бири бўлганлиги маълум. Афсуски, даврлар ўзгариши билан бу нодир илм марказлари вайрон бўлган.

Аҳмад ал-Фарғоний фаннинг турли соҳалари бўйича яратган китоблари ва айрим илмий жиҳозлари минг йилдан бери жаҳоннинг кўпгина мамлакатларида дастуруламал бўлиб хизмат қилди. Алломанинг “Китоб ал-ҳаракот ас-самовийя ва жамовий илм ан-нужум” (“Самовий

ҳаракатлар ва юлдузшунослик тўплами китоби”) номли асари XIII асрдан бошлаб латин тилига икки марта таржима этилган ва XV-XVIII асрлар давомида 4 марта нашр қилинган. Ўрта асрларда Оврупо университетларида шу китоб асосида талабаларга астрономия фанидан сабоқ берилган.

Юртдошимиз Аҳмад Фарғонийнинг илмий кўрсатмалари асосида ясалган асбоб ҳам минг йилдан ортиқроқ давр мобайнида Нил дарёси сувини беҳато ўлчовчи энг ишончли қурилма сифатида хизмат қилиб келаётир.

ЎЎҚЛОВЧИСИ БОРНИНГ - ҚАДРИ БОР

Минг афсуски, буюк бобокалонимизнинг жаҳон илм аҳлини фанга, янгида янги кашфиётлар сари йўллаган илмий мероси унинг ўз Ватани - Ўзбекистонда қадрини топмаган, ўрганилмаган эди. Бунинг асосий сабабларидан бири - ўрта асрларда Оврупо мамлакатлари билан она юртимиз ўртасида тенг ҳамкорлик мавжуд эмаслиги бўлган. Бизнинг

XX асрда эса собиқ шўро сиёсати мустамлака халқларнинг бой маданий мероси юзасидан бор ҳақиқат юзага чиқишини истамас эди. Шу сабабли юзлаб буюк боболаримизнинг чет элларда сочилиб ётган минглаб дурдоналарини излаш уларнинг қўлёмаларини олтинлар тўлаш йўли билан юртимизга қайтаришга имкон бўлмаган.

БУЮК АЛЛОМА ЎЗ ВАТАНИГА ҚАЙТАЁТИР

Мустақиллик шарофати билан юртимизнинг талон-тарож бўлган, саргардонликда юрган жавоҳирлари ўз Ватанига қайтариб олиб келинмоқда. Республика Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил октябрыда Исмоил ал-Бухорий таваллудининг 1250 йиллигини Аҳмад ал-Фарғоний таваллудининг 1200 йиллигини, нишонлаш тўғрисидаги қарори буюк бобокалонларимизнинг ҳаёти ва ижодини ўрганиш - илмий меросини излаб топиш ва Ўзбекистонимизга келтириш борасида кенг имкониятлар дарвозасини очиб берди. Бу қарорга асосан олимлар ва бошқа мутахассисларимиз шу кунларда Миср, Ироқ, Саудия Арабистони, Дания, Голландия, Буюк Британия ва Франция каби мамла-

катлардаги йирик кутубхоналар жамғармаларидан Аҳмад ал-Фарғонийнинг китоблари ва қўлёмаларини излаб, улардан фотонусхалар, микрофильмлар олиш ишлари билан шуғулланмоқдалар. Айни вақтда, Аҳмад Фарғоний “сабоқ берган” мамлакатлардан ҳам фарғонийшунос олимлар Ўзбекистонга ташриф буюриб, бизга буюк аллома тўғрисида қимматли маълумотлар бермоқдалар.

Куни кеча Тошкентдаги Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институтида бўлган халқаро анжуманда ҳам Аҳмад ал-Фарғоний илмий меросининг бизга ҳозиргача номаълум қирралари тўғрисида янги ахборотлар янгради.

МИЛЛИЙ ДАСТУРИМИЗНИ ЖАҲОН ЭЪТИРОФИ ЭТДИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг IX сессиясида (1998 йил, август) ёш авлод тақдирига дахлдор иккита муҳим ҳужжат қабул қилинганидан хабарингиз бор. “Таълим тўғрисида” Қонун ва “Кадрлар тайёрлаш бўйича миллий дастур”ни амалга ошириш юзасидан Ватанимизда дастлабки қадамлар қўйилди. XXI асрга муносиб чуқур билимдон, юксак малакали авлод етиштиришнинг ижтимоий-сиёсий тамойилларини ўзида акс эттирган бу ҳужжатларни халқимиз қўллаб-қувватламоқда.

Яқинда Австралиянинг Мельбурн шаҳрида халқаро нуфузли анжуман бўлиб ўтди. Бу йиғинда дунёнинг келаётган янги асрдаги ҳаётига дахлдор илмий-стратегик ҳужжатлар муҳокамага қўйилди: илм-фан, техника тараққиёти, соғлиқни сақлаш, демография, экология, халқ таълими каби 6 йўналиш бўйича мамлакатларнинг XXI асрни кутиб олишга тайёргарлик ишлари атрофлича ўрганилди. Йиғилишда Ўзбекистоннинг Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастури тақдироти бўлиб ўтди ва у юқори баҳоланди. Унда чиндан-да баркамол авлод таълим-тарбияси учун зарур энг замонавий тадбирлар кўзда тутилгани нуфузли ҳайъат томонидан алоҳида қайд этилди.

ЖАРАЁН

ТОЗА ҲАВО ОЙЛИГИ

Хабарингиз борми?

Республикаимизда тоза ҳаво ойлиги эълон қилинди. Бундан кўзланган асосий мақсад - мамлакатимиз аҳолиси саломатлигини яхшилашга замин яратиш, ўлкаимизда тоза экологик муҳитни барқарорлаштиришдир.

Маълумки, ҳаво таркибини бузувчи омиллар жуда кўп: кўкда учган самолёт ҳам, энг беминнат дастуримиз темир йўл хизмати ҳам, завод-фабрикалардан кўтариладиган сариқ қора тутунлардан тортиб ободонлаштириш ойлигида биз ёқиб юборадиган ҳазонлару ахлатлардан чиқадиган тутунгача - ҳамма-ҳаммаси ҳавони булғайди. Одамлар эса ана шу ифлосланган ҳаводан нафас олади.

Масалан, бир миллион аҳоли яшайдиган шаҳарда ҳар куни 500

минг тонна ифлосланган сув, 2 минг тонна ахлат пайдо бўлади. Ҳавога бевосита 950 тонна зарарли моддалар таралади. Агар шаҳардаги сааноат корхоналарининг трубиналари шартли андоза (стандарт)даги маҳсул қурилмалари носоз бўлса, автомобиль ва мотоциклларнинг моторлари яхши ишламаса атмосферага тараладиган зарарли моддалар миқдори бундан бир неча марта кўп бўлади!

Азиз болалар! “Соғлом авлод учун” дастури изчил амалга оширилаётган республикаимизда бошланган “Тоза ҳаво учун” ойлигида фаол қатнашинг! Қишда тўпланган ахлат уюмларини ёқманг - тупроққа кўминг. Велосипедингиз, мотоциклингиз ёки хонадонингиздаги автомобилларнинг моторлари ишини созлаб қўйишни унутманг.

ХАЛҚАРО АЭРОПОРТЛАРИМИЗ САФИ КЕНГАЙМОҚДА

Мустақил Ўзбекистонимизнинг жаҳондаги хорижий мамлакатлар билан иқтисодий-маданий алоқалари ой сайин кенгайиб бормоқда.

Яқин-яқинларда ҳам шундоқкина ён қўшни давлатларга бориш учун ҳам Москвага бориб, у ердаги турли идораларда тинтувдан ўтиш зарур бўларди. Агар рухсат тегиб қолса, бу ён қўшни ҳудудларга Москвадан қайтиб учиб келинардиди.

Ҳозир Ўзбекистон Ҳаво йўллари Миллий авиакомпаниясининг қумуш қушлари юртдошларимизни дунёнинг ҳар бурчагига бемалол олиб бориб-олиб келишга қодир. Сўнгги йилларда аҳолига янада қулайликлар яратиш мақсадида республикаимиз вилоят марказларидаги тайёрағолар ҳам тубдан таъмирланиб, халқаро қатновларга имконият яратилмоқда. Биргина Фарғона

шаҳрига ҳозир ўнга яқин хорижий мамлакат самолётлари тўғридан тўғри учиб келмоқда. Юртдошларимиз ҳам кўпгина чет мамлакатларда Фарғона қумуш қушлари бағрида эмин-эркин бориб келаётирлар.

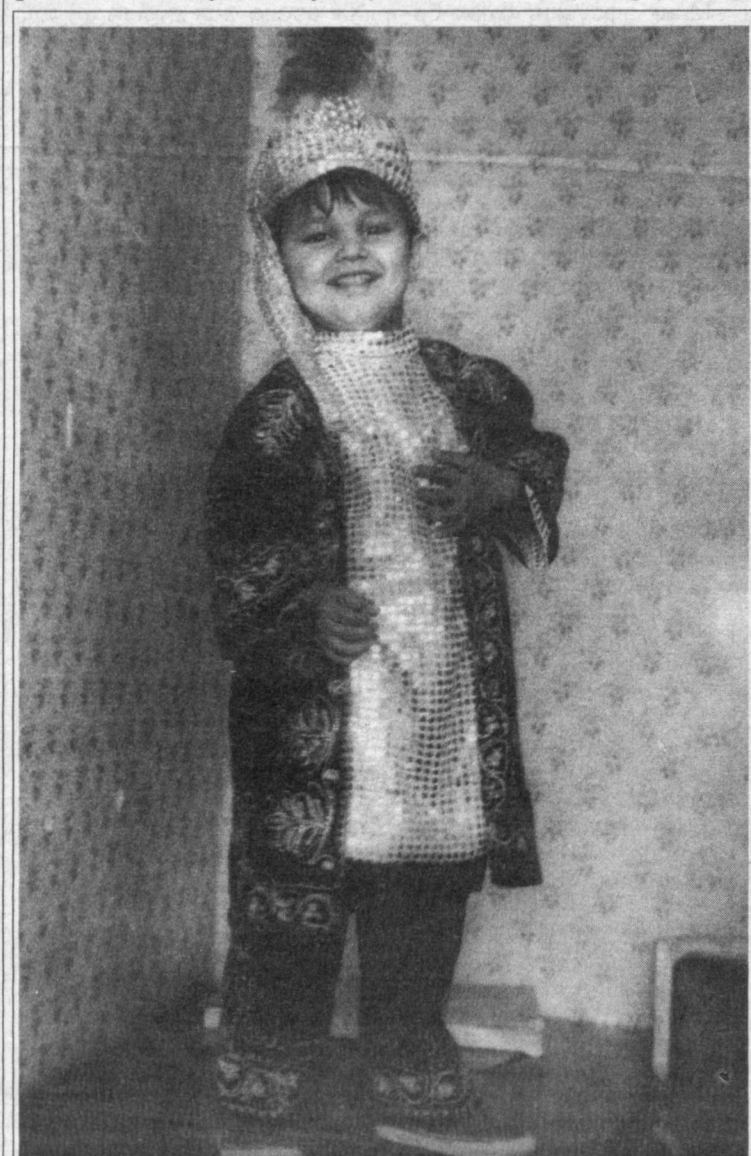
Куни кеча тубдан таъмирдан чиқарилиб, йўловчилар учун барча қулайликлар яратилган Андижон шаҳридаги маҳаллий тайёрағол ҳам халқаро аэропорт мақомини олди. Энди Андижон орқали ҳам кўплаб хорижий мамлакатлар билан тўғридан-тўғри сайру сафар, тижоратга йўллар очилди.

Мақтабни, унда қайнаб турган ҳаётни, ўқувчиларнинг юриш-туришини ҳеч четдан кузатиб кўрганмисиз? Агар кузатсангиз, кўз олдингизда ажойиб бир олам намён бўлади. Бу оламнинг ўз доираси, ҳудуд-чегараси, қонуниятлари борлигини ҳис қиласиз. Бу қонуниятлар даврга қараб ўзгариб боради.

Дарвоқе, мақтабнинг ташқи қонуниятлари (таважжуҳингизга етказиб қўяйлик: мақтабнинг ички қонуниятлари ҳам бор, уни халқ таълими вазирлиги ва муаллимлар белгилаб беради)ни “мўда” - урф деб ҳам аташади.

Биз яқинда мақтаблардан биридаги ҳаётни кузатиб, бугунги кунда у ерда қандай “мўда” ҳукмронку, нималар “мўда”дан чиқиб кетганини илғашга ҳаракат қилдик. Ўзимизча баъзи нарсаларни илғадик ҳам.

Кичкинагина маслаҳатимиз бор: сиз ҳам бир кузатинг мақтабни, четдан. Ҳозирча эса бизнинг кузатуваримиз билан кифояланишингиз мумкин. Хуллас, биз илғаган жиҳатлар ушбуди:

Мен ҳам мақтабга бораман.

МАКТАБ „МЎДА“СИ

→ Ўғил болаларнинг ихчам костюм-шим кийиши, бўйинбоғ боғлаши тобора урфга кирмоқда (**хулоса: демак мақтаб мартабали масканга айланяпти**). Қиз болаларнинг кийими эса анча “ола-қуроқ”. Бунга сабаб бозорларда аёллар энгил-бошининг хилма-хиллиги бўлса керак. Бироқ, қизлар ҳам, ўғил болалар ҳам кийинишда ихчамликка интилишаётгани кўринди (**хулоса: бозор иқтисодиётининг таъсири - “ҳам ўзингга, ҳам ишингга қулай”**). Яна чарм куртка хўп “мўда”га кирган (албатта, қурби етганлар учун).

→ Узун калта, кенг-тор ажнабийча кийимлар кийиш урфдан чиқяпти (**хулоса: “қўриқчи”га ўхшашнинг нима кераги бор**).

→ Ўғил болалар учун энгил дипломат кўтариб мақтабга келиш одатга айланяпти (**хулоса: костюм-шим, бўйинбоғ, дипломат - ишбилармоннинг типик кўриниши**). Қизлар чарм рюкзак кўтариб юришларини ҳали қанда қилишгани йўқ (**хулоса: мақтаб ҳам қатта сафар остонаси-да**).

→ Мақтабга оддий целлофан пакетни ёки биргина умумий дафтарни қўлтиқлаб келиш батамом “мўда”дан қолиб кетибди (**хулоса: ўқув-**

чилар жиддийлик касб этипти).

→ Ўғил болаларнинг суҳбатлари асосан ишбилармонлик, компьютер, иқтисодиёт теварагидаги мавзуларда кечади. Қиз болалар эса кўпроқ тил ўрганиш ҳақидаю ҳамишаги анъанага кўра сўнгги “мўда” тўғрисида гурунглашишади (**хулоса: “Замон сенга боқмаса, сен замонга боқ”**).

→ Видеолардаги даҳшатли, жангари фильмлар ҳақидаги суҳбатлар доираси кун сайин торайиб боряпти (**хулоса: “Ақлга сигмайдиган нарсалар билан ҳаёлни чалғитишдан не наф. Нақдидан келинг, нақдидан”**).

→ Мақтабда сипо юриш одат тусига қияпти (**хулоса: жиддийлик - жиддий ишларга замин яратяпти**).

→ Ҳар хил хунук қилиқлару бақир-чақирлар билан ўзини кўрсатиб, ўқувчилар орасида етакчи бўлиб олиш кайфияти йўқолмоқда (**хулоса: “Куч бирни, билим мингни йикар”**).

→ Фанларни яхши ўзлаштириш эҳтиёжга ай-

ланяпти. Дарсларни чуқурроқ ўрганиш учун ўқувчиларнинг ўзида истак кучаяпти. Ўқитувчиларнинг билимини тарозига солиш ўқувчилар ўртасида урфга қияпти (**хулоса: келажакнинг - ўз қўлингизда. Яна ўқитувчининг ҳам**).

→ Уй вазифаларини кўчириб олиб баҳо олиш урфдан чиқяпти (**хулоса: бошқани алдаш мумкин, лекин ўзини-ўзи алдаш қийин**).

→ Иқтисодиёт, ҳукук, хорижий тиллар, халқаро алоқалар факультетлари ҳамда олийгоҳларининг обрўси ўқувчилар орасида қатта (**хулоса: замоннинг талаби - шу**).

→ Ижтимоий ўқув юртларига қизиқиш кескин камайган (**хулоса: нима учун? Катта муаммо**).

→ Қўшимча дарслар олишга қизиқиш қатта бўляпти (**хулоса: билимнинг эртага натижа беришига яна ишонч пайдо бўлган**).

→ Мажбурийлик ҳисси йўқолиб бормоқда (**хулоса: “Ўрганганинг - ўзингники”**).
Асқар ШОКИР.

Р.С. Кўзимиз илғаган жиҳатлар ана шулар. Албатта, ҳаммаси эмас. Бугунги мақтабда урфга қираётган таомиллар турли туман. Биз кейинги сонларимиздан бирида қишлоқ мақтаблари (албатта, шаҳарниқидан фарқ қилади)да нималар “мўда” эканлиги ҳақида ёзиш ниятимиз бор.

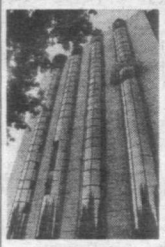
Азиз ўқувчилар! Сиз ўқиётган мақтабда ўқувчилар орасида нималар “мўда”га кирган. Қайси жиҳатлар урф эмас. Шулар ҳақида бизга ёзиб юборинг. Манзилимизни яна бир марта эслатамиз:

700029, Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони, 2-уй. Тел: 139-49-32.

“Ёш иқтисодчи”га деб ёзишни унутманг.

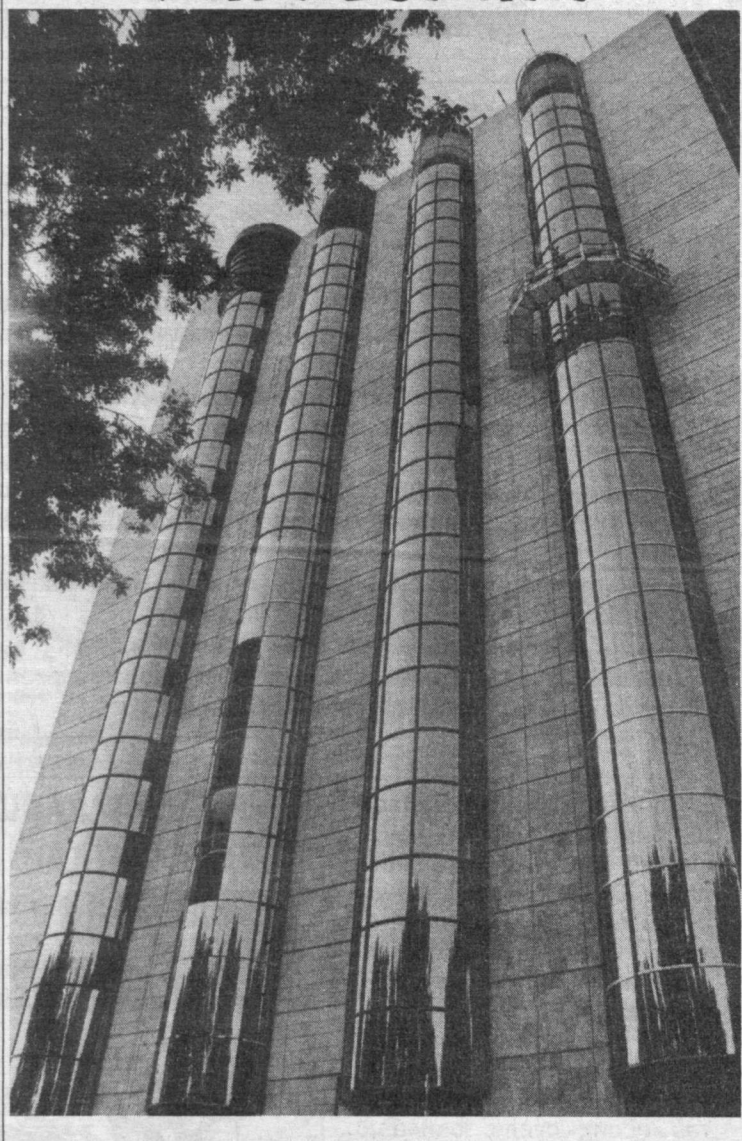

КИЧИК БИЗНЕС

БИЛАН ШУҒУЛЛАНАЁТГАН КИШИЛАР БИЛИШИ ШАРТ БЎЛГАН

КАТТА БИЗНЕСНИНГ

1921 йил. Етакчилик нуқсидан ҳам "ялт" этиб кўзга ташланиб тургучи, ҳар қандай шартлиликни тан олмайдиган, тадбиркорликдан бошқа барча нарсани "сатта бекорчилик" деб ҳисоблагувчи Ҳенри Форд дунёда биринчи халқ автомобили - машҳур "Т" моделини яратди. Автомобиль фақат бир хил рангда ишлаб чиқарилар, нархи 290 доллар эди. Форд ўз ишчиларига ўша пайтда Америкада энг юқори ставка - ҳафтасига 5 доллардан ҳақ тўларди.

1921 йилда Ford Motors энгил автомобиль бозорининг 56% ини эгаллайди. Муваффақиятнинг баланд чўққисига кўтарилган Ҳенри Форд ўзини хато қилмайдиган зот дея ҳисоблай бошлайди. Ва янги моделларни "муомала"га киритиш ўрнига биринчи ва ягона ҳисобланмиш "Т" моделини қайта ишлаб чиқаришга кўрсатма беради. Яна ўша модель, яна ўша қора ранг.

Худди шу пайтда яна бир автомобиль компанияси - General Motors ҳам умргузаронлик қиларди. Бироқ, унинг ишлари кун сайин, соат сайин орқага кетиб, банкротлик ёқасига келиб қолади. Компания акцияларининг катта пакетига эга бўлган Дюпонлар оиласи кескин ўзгаришлар қилиш лозимлигини талаб қилишди. Бошқарувчи этиб тайинланган Альфред П.Слоун ишни қайта кўриб чиқади. У қарор чиқарувчи кишилар доирасини кенгайтиради. Турли даражадаги раҳбарларга ҳаракат эркинлиги ва шароитга қараб, ўз ғояларини ишга солиш ҳуқуқи берилади. Ҳенри Форд рақобатчилари ўтказётган бундай ислоҳлар устидан қаттиқ кулади, Слоун ва унинг жамоасини "жавобгарликни ўз бўйнидан соқит қилаётган лўттибозлар" деб атади.

Ушбу таъналарга қарамай, General Motorsнинг ишлари маромига туша бошлайди. Компания бир хил рангдан толиққан истеъмолчига турли рангдаги автомобилларни таклиф эта бошлайди. Тез орада General Motorsнинг ранг-баранг автомобиллари бозорнинг 43,5%ини

эгаллайди.

Форд ўз хатосини умрининг охиригача тушуниб етмади. У "А" моделини яратишга киришди, бироқ кеч ва катта зарарлар эвазига. Шундан кейинги йигирма йил мобайнида компаниянинг кетма-кет зарарлар зарбасига дош беришига тўғри келди. Америка автомобиль саноатида эса учинчи ўриндан юқорига кўтарилмади.

ХУЛОСА:

юқори муваффақиятга эришган рақобатчига ҳамиша ҳам таклид қилиш ярамайди. Баъзан унга қарама-қарши иш юритиб кўрилса, фойдадан холи бўлмайди.

1973 йил. Йель университети талабаси Фредерик У.Смит курс иши ёзаяпти. Ишнинг асосий ғояси етказиб бериш муддатини масофага боғлиқ қилиб қўйган Америка почта хизматига рақобат қилувчи почта компаниясини тузишдан иборат.

Анъанавий хизматдан фарқли ўлароқ, Смит таклиф қилган почта масофадан қатъи назар, нарсани бир суткадаёқ манзилга етказиб беради. Бироқ, ушбу хизматлар нархи қирқ баравар ошиқ бўлади.

Смитнинг курс иши "уч" баҳо олади. Ғояни техник жиҳатдан тадбиқ этиб бўлмайди, нархлари эса имкониятдан ташқари, деган хулосага келинади.

Университет профессорлари "уч" баҳо қўйган ушбу лойиҳа бугунги кунда йилига 600 млн. доллар фойда келтирмоқда. Гап Фредерик У.Смит университетни тугатгач, 1973 йил апрель ойида ташкил этган Federal Express компанияси ҳақида кетаяпти.

ХУЛОСА:

янги хизматларни ўйлаб топинг ва таваккалчиликдан қўрқманг.

80-йиллар. Kodak ва Fuji компаниялари ўзаро рақобатчи. Fuji фото-

плёнканинг янги турини таклиф қилиши биланок, Kodak дарҳол ўзининг худди шундай маҳсулотини истеъмолга чиқаради. Fuji корхоналарида ишчилардан иборат маҳсулот сифатини назорат қилувчи гуруҳ тузилиши билан, Kodak ҳам худди шундай йўл тутди. Fuji рекламасини ҳаво шарларига илиб, бутун Американинг диққатини жалб этаётгани маҳали Kodak Японияда, Фудзи тоғлари узра худди шу жараёни такрорлайди. Fuji бу таъқибдан қандай қутулишнинг иложини тополмай ҳалак. Fuji компаниясининг АҚШдаги вице-президенти Карл Чапмен мазкур ҳолатга шундай баҳо беради: "Улар бизга қанчалик кам эътибор беришса, шунчалик мақбул бўларди".

ХУЛОСА:

рақобатчиларингиз тажрибасини ўрганинг ва уларнинг муваффақиятли қадамларини такрорлашдан чўчиманг.

80-йиллар. General Motorsнинг ижрочи вице-президенти Ллойд Гойснинг ҳазили вазиятни жуда аниқ ойдинлаштириб беради. "Шимолий Америка дунёда ягона фойда олиш мумкин бўлган автомобиль бозорига эгалиги тўғрисидаги дарак яхши янгилик ҳисобланади. Бироқ, бу янгиликдан барча хабардорлиги эса ёмон"- дейди у.

Америка автомобиль ишлаб чиқарувчилари асосан бозорни ўз маҳсулотлари билан буғиб ташлаган Япония компаниялари билан жиққа мушт келишади. Бироқ, катта "учлик" - General Motors, Ford ва Chrysler кўп ҳам бундай тўқнашувга боришавермайди. Америкаликлар рақобатчилари билан ҳамкорлик қилиш йўлини тутишган, Ford 1979 йилдан бери Mazda компаниясининг 25% капиталига эгалик қилади. Chrysler ва Mitsubishiнинг ҳам ҳамкорлик лойиҳаси мавжуд. General Motors

Toyota компанияси билан йилига 200 минг автомобилни йиғиш бўйича шартнома имзолади.

ХУЛОСА:

муваффақият ҳамиша қаттиқ рақобатдан иборат эмас. Баъзан ҳамкорликни ҳам синаб кўриш керак.

1982 йил. "Пьемонт Авиалиниялари" Америка компанияси кичик шаҳарларга авиа хизмати кўрсатишга ихтисослашган. Йил бошида у Огайо штатининг Дейтон шаҳрига ўз рейсларини уюштилади. Штат бу пайтда иқтисодий таназзулга юз тутган эди. Шу боис, бу режа кўпчиликни таажублантирди. Бироқ, янги линия оз вақт ўтмай фойда келтира бошлайди. Компаниянинг муваффақияти рақобатчиларнинг йўқлиги билан белгиланади. "Пьемонт Авиалиниялари"нинг бошқарувчиси Уильям Хоуарднинг таъкидлашича, катта компаниялар билан мижозлар талашиб ўтиришга умуман ҳолат йўқ. Чунки, йирик компаниялар кичик шаҳарларга учини ўзларига эп кўришмайди.

ХУЛОСА:

ишни катта лойиҳалардан бошлаш шарт эмас. Кичик ишлардан ҳам улкан муваффақиятга эришиш мумкин.

1993 йил. "Россия кредити" банкининг биринчи филиали очилди. 1993 йилнинг март ойидан 1994 йилнинг июль ойигача филиаллар сони 31 тага етди. Банкнинг филиаллар очиш ишига ёндашуви ҳам ўзига хос: улар асосан йирик мижозлар бор жойда очилди. Филиал аниқ мижозга хизмат кўрсатиш учун ташкил этилади. Бунда бошқарув корхона - мижоз раҳбариятига берилади. Филиаллар катта ҳуқуқларга эга. Шу билан бирга, улар ўз фаолиятини марказий банк сиёсати билан мувофиқлаштириб бориши керак.

ХУЛОСА:

барча воситаларни ишга солиб, фирмангиз муваффақияти йўлида йирик буюртмачиларни ўзингизга жалб этинг.

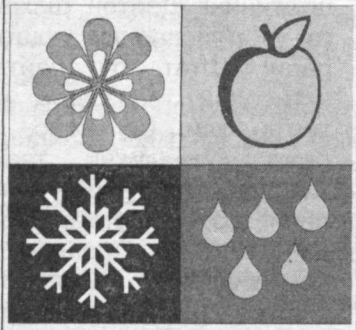
ЧАРХ

„ОБ-ҲАВО“ БИЛАН „ИҚЛИМ“ БИР ХИЛ ТУШУНЧАМИ?

Об-ҳаво - аниқ бир географик маънода, аниқ вақт (кун, ой) давомидаги атмосфера ҳолати.

Иқлим - у ёки бу жойда бўлган об-ҳаво тартибининг кўп йиллик йиғиндидан иборат статистик тасниф (характеристика).

Савол: Ер юзида об-ҳаво билан иқлим тушунчаси бир-бирига мос (яқин) келадиган ҳудуд борми? Бўлса, қаер у ер?

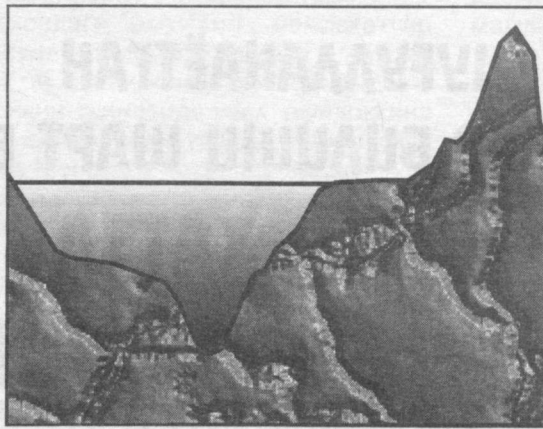

НЕГА „ДЕНГИЗ САТҲИДАН...“ ДЕЙМИЗ?

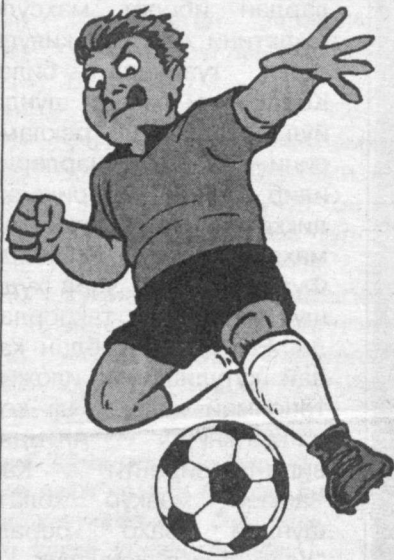
Баҳр ва уммон (океан ва денгиз)ларда сув сатҳи ўзгариб турадиган катталиқ. Қуруқликдаги жойлар баландлиги ва баҳру уммонлар чуқурлиги ҳақида гап борганда эса „Денгиз сатҳидан (бунча) баланд“ каби иборалар ишлатамиз.

Саволлар:

1. МДХ мамлакатлари ҳудудлари баланд-пастлиги қайси денгизга нисбатан ҳисобланилади?
2. Нисбий баландлик билан абсолют баландлик орасидаги фарқ нимадан иборат?

ЁТОҚИ БОЛА БЎЛМАНГ

Эътибор берганмисиз? Бувалар, бувилар гарчи кекса, камқувват бўлсалар-да, жуда оз ухлашади. Кўп ётишдан кўрқишади. Ётганим сари ёнимни ер тортади, дейди кексалар.

Замонавий илм-фан доно қарияларнинг бу гапида ҳам жон борлигини исботлади. Бетобликда ёки дангасалик сабабли ўринда кўп ётиш ниҳоятда зарарли экан. Олимлар таъкидлашларича, каравотда (умуман ўринда) уч кун чўзилиб ётган одам организми ўттиз йилга қарир экан!

Бунинг сабаби жуда оддий: одам чўзилиб ётганида унинг вужудига ернинг тортиш кучи таъсири заифлашади. Юрганимизда, ҳаракатланганимизда эса танамиз гравитация таъсирига мос тушади. Натижада мушакларимиз кучли ва соғлом бўлади.

Тиббий меъёрларда белгиланган ёшингизга мос вақтгина ухлашга, эртароқ уйғониб, тоза ҳавода жисмоний меҳнат билан шуғулланишга одатланинг.

Физикани яхши биласиз, берилган саволлар жавобини ҳам!

РАНГЛАР ОЛАМИГА ОҚД САВОЛЛАР

1 Агар ёниб турувчи рекламага қарасангиз, ундаги қизил рангли ҳарфлар мовий ёки яшил ҳарфларга нисбатан Сизга анча яқинда кўринади. Нега шундай?

2 Бир буюмнинг ранги ҳавода кўрганингизда бошқачароқ, уни сувда кўрсангиз бошқачароқ кўринади.

Нима учун сув ичида буюмлар ҳавода тургандигига қараганда аниқроқ - ёрқинроқ кўринади?

3 Айлана (халқа)нинг ярми қизил рангга, ярми яшил рангга бўялган.

Агар халқа тез айлантирилса, уни қанақа рангда кўриш мумкин?

4 Ҳар қандай бўёқни сувда эритилса, у қуюққа тортади. Бунинг сабаби нимада?

5 Қизил ойна бўлаги билан яшил ойна бўлаги устма-уст тахланган.

Бу қатлам ўзидан қанақа нурларни ўтказади?

6 Қора рангга бўялган буюм ўзига тушган ҳар қандай нурни ютади.

Қора рангли буюмларни биз кўришимизга сабаб нима?

7 Қизил рўмолга кўк рангли нур туширилди. У қанақа рангли бўлиб кўринади?

8 Оқ ва қизил рангли соябонлар қуёш нуридан яхши сақлашининг боиси нимада?

9 Транспортда хатарлиқ белгиси сифатида қизил ранг ишлатилишининг сабабини биласизми?

10 Йўл белгилари нега оқ рангга эмас, балки сариқ-яшил асосда ишланган?

11 Тўр ниқобдаги қиличбознинг юзи нега атрофдаги кишиларга кўринмайди-ю, спортчи нега атрофни равшан кўради? Сабабини топинг.

12 Сувда сузиб кетаётган балиқ ёнгинасидаги қирғоқда турган одамга кўринмайди-ю, лекин баланд кўприкда турган кишига кўринади? Бунинг сабабини изоҳланг.

13 Қуёш уфққа яқинлашганида уни яхши кўрамизу, чошгоҳ вақтида нақ тепамизда турган вақтида унга қарай олмаймиз. Бир ўйлаб кўринг-чи, нега шундай.

БЎШ КАТАКЛАРНИ ТЎЛДИРИНГ

Баҳодирнинг харид жадвали қуйидагича:

N	Нима олинди?	Қанча?	Баҳоси	Жами
1	Нок	2 кг	...	18 сўм
2	Олма	...	4 сўм	...
Жами				34 сўм

XX асрнинг биринчи ярмида Африка ва Ҳиндистоннинг жуда кўп қисми Европа мамлакатларига мустамлака эди. Европаликлар унумдор ерларни ва маҳсулот ишлаб чиқариш қулай бўлган жойларни эгаллаб олишган. Улар бошқарган ҳудуд - мустамлака қилинган жойлар деб номланган. Мустамлака бўлган аҳоли ўз миллий мустақиллиги учун курашиб келган. Истиклол кўпгина қарам халқлар учун урушлар йўли билан қўлга киририлган.

Африкадаги кўпгина давлатлар аввал Англия, сўнг

Франция, Португалия, Бельгия, Испания томонларида мустамлакага айланиб борган.

Худди шунингдек, Марказий Осиё давлатларидан ҳисобланмиш Ўзбекистон ҳам 70 йил мобайнида Россияга ҳар жиҳатдан қарам эди. Миллий истиклол, озодлик, эрк учун курашганлар 1920-30 йиллардаёқ катағонга учраганлар.

Мустамлакачилик ўз ишини англаш туйғуси йўқолиб, миллат манкуртга айланиш даражасига келиб қолган жойларга шиддат билан кириб бораверади.

Пардани тушириб, ҳавода бир неча марта қоқиб-силкиб чангидан тозаланилади. Сўнг уни тоза совуқ сувда бир неча марта (сув тиниқ бўлгунча) чайилади. Бир сиқим кир сода солинган қайноқ сувга пардани солиб бир ярим соат ивितिб қўйилади. Кейин уни кир порошоги кўпиртирилган иссиқ сувда ювилади ва оҳиста мижиб олинади. Пардалиқ топ-тоза бўлгач, уни яна содали совуқ сувга 1 соат солиб қўйилади ва синкага солинади.

ДЕРАЗА ПАРДАНИ МАНА БУНДАЙ ЮВИЛАДИ

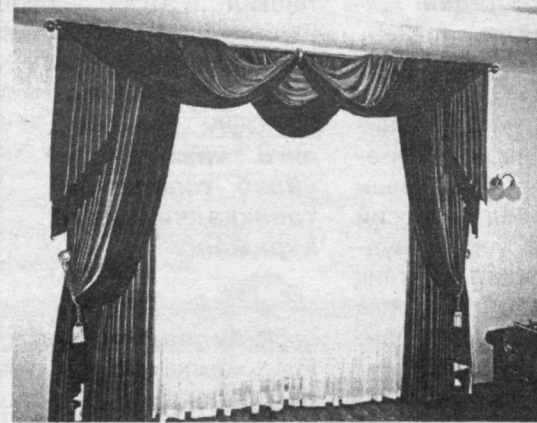
ТЎРДАН ТИҚИЛГАН БУЮМЛАРНИ ЮВИШ

Парда, ёпқич, ғилоф ва тўқилган ташламаларни ҳам аввал ҳавода яхшилаб қоқиб, чангини чиқариб юборинг. Сўнг хона ҳароратидаги сувнинг бир челагига 1 ош қошиқ кир содаси ёки 2 ош қошиқ нашатир спирти аралаштиринг. Юваётган тўр буюмларни бундай сувда 1 соат ивितिб қўйинг. Агар ивйтиш вақтида бундан юмшоқ сувни бир марта алиштириб,

яъни янгилаб қўйсангиз яна яхши. Сўнгра буюмларни аввал илиқ сувда, сўнг совуқ сувда чайинг.

Тўрларни ювиш жараёнида уларни ҳеч ҳам ишқалаш керак эмас, акс ҳолда буюм йиртилиб, чўзилиб кетиши мумкин. Бундай кирларни фақатгина бармоқларда мижиб-мижиб ювилади, чайишда эса сувга шундоққина солиб, босиб-босиб олинади холос. Синкалаётганда 1 чела

сувга 100-150 гр крахмал ишлатиш кифоя. Ювилган буюмларни дорга тўғри ва текис ёйинг. Уни қуритаётган вақтда ўзингизга керагича кенглик ва узунликда чўзиб-чўзиб қўйишни унутманг.

БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИ УЧУН ИҚТИСОДИЙ САВОЛЛАР

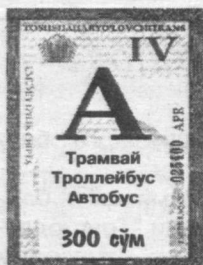
Рустам 3 соат, Толиб 2 соат ишлаган бўлсалар пулни қандай тақсимлаш керак?

2000 сўмга янги куртка тақлиф қиламан...

1500 сўмдан ортиғига қиммат...

Толиб мактабга автобус ва метрога тушиб боради. Қайтишда эса трамвай ва метрога тушса, у қандай йўл қоғозини олгани маъқул?

Хўп майли, 200 сўмга тушаман...

Айтганимга 200 сўм қўша оламан холос...

Донаси 2 сўм

Донаси 5 сўм

Донаси 6 сўм

Донаси 9 сўм

Рустам 10 сўм пулига нималар сотиб олиши мумкин?

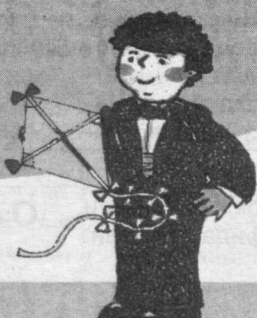
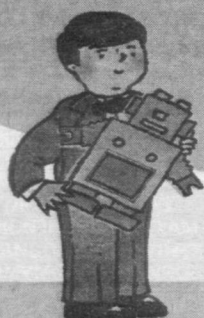
Йўқ, бўлмайди.

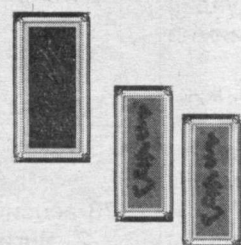
Сеники ҳам эмас, меники ҳам эмас ўртаси, яна 50 сўм қўшдим.

Савдолашилди. Куртка неча сўмга сотилди?

Рустам, Умида ва Толиб бир-бирлари билан ўйинчоқларини ўзаро алмаштирсалар неча хилда алмашиши мумкин?

Толиб 1 та шоколад олса 2 сўми қолади, 2 та шоколад олса 1 сўм етмайди. Унда неча сўм бўлган?

Иккита 500 грамм ва 300 граммли чўмичда бочкадан пахта ёғи олинади. Айтингчи, бу икки чўмичдан фойдаланиб олувчига 1 кг 200 грамм ёғни қандай қуйиш мумкин?

Тошкент шаҳридаги 138-мактаб ўқитувчиси Бахтиёр КАРИМОВ йўлаган саволларга "Ёш иқтисодчи"нинг бош расмони Равшан ҚАМБАРОВ компьютерда ишлаган расмлар.

КЎПРИК

ЁШ ИҚТИСОДЧИ
YOSH IQTISODCHI 28-29-сонлар. 14 апрель, 1998 йил

„КЎПНИ КЎРИБ ФИКР ҚИЛ“

“Ёш иқтисодчи” 22-23-сонлар. 24 март, 1998 йил

БОЛАЛАР, СИЗЛАР УЧУН!

1. Исм шарифингиз, қаерда, нечанчи синфда ўқийсиз?
2. “Ёш иқтисодчи”ни ўқиб борасизми?
3. Унинг қайси жиҳатлари ёқади, қайси жиҳатлари ёқмайди?
4. Яна қандай мавзуларни ёритсак, қизиқарлироқ чиқади?
5. Мактабингизда, синфингизда “тадбиркор ўқувчи”лар борми? Улар нима билан шуғулланишади? Уларга сизнинг муносабатингиз?
6. Пулингизни (агар бўлса) нималарга сарфлаган бўлур эдингиз?
7. Келажакда ким бўлмоқчисиз? Орзу қилган касбингизнинг нимаси сизга ёқади?
8. Фанларни керакли ва кераксиз каби гуруҳларга ажратасизми? Агар ажратсангиз, нима учун?

Оайрдан: Бухоро вилояти,
Косон тумани,
Нияз Ҳожи
посёлкаси,
Фафур Фулом
кўчаси 14-уй.
Нигора ИМОМОВА.

1. Нигора ИМОМОВА, Бухоро вилояти Когон туманидаги 5-мактабнинг 11-“Б” синф ўқувчиси.

2. Бу газетани иқтисод ўқитувчимиз М.Мардонов айтганларидан буён, 1-сонидан бошлаб ўқимокдаман. Бундан кейин ҳам мунтазам ўқиб бораман, албатта.

3. “Ёш иқтисодчи” газетасининг ҳамма жиҳатлари менга ёқади. Масалан, реклама ва эълонлар саҳифасидан мен бу йил дарсликлар пуллик эканини билиб олдим. Бу, албатта, яхши жиҳатидан бири.

4. Сизлардан илтимос, яна қизларга хос мавзулар ёритсанглар. Унда қизлар учун керак бўлган соҳа, юзни парвариш қилиш учун, қизлар ёмон йўлларга кириб кетмасликлари учун фойдали маслаҳатлар бериб боришларингизни илтимос қиламан.

5. Мактабимизда “тадбиркор ўқувчилар” оз бўлса-да, бор. Улардан бири 10-синф ўқувчиси Бўронов Ўктамдир. У физика, меҳнат фанларига қизиқгани учун ҳар хил ракеталарнинг макетларини, парашютчалар ясайди. Устахонада хокандоз, болғача, болтача, нонпар, сандиқчалар ясайди. Ҳар хил ёзги қалпоқлар тикиб, мактаб ярмаркасида сотади.

6. Агар пулим бўлса, фойдали нарсаларга сарфлардим. Шу 1998 йилда ўқишга кириш учун тест синовлари чиққан ахборотнома - 12 та сонини олардим ва тўлиқ консультацияларга қатнашардим. Ўқишга кирганимдан сўнг эса пулимга фақат китоб олиб, ундан маънавий озуқа олиб, билимимни бойитиб борардим.

7. Келажакда БухДУда ўқиб, журналист бўлмоқчиман. Оллоҳдан эса менга ёрдам беришини сўрамоқчиман. Орзу қилган касбимнинг ҳар жиҳати менга ёқади. Чунки журналист дунё ишларидан доим хабардор. Шунинг учун бу касбни жуда севаман.

8. Фанларни ҳеч қачон керакли ва кераксизга ажратмайман. Чунки биз 11 йил мажбурий ўқиймиз. Энг муҳим фанларгина мактаб дастурига киритилган.

Ассалому алайкум “Ёш иқтисодчи”. Мен сенинг ҳар бир сонингни кўймай ўқиб бораман. Унда чиқаётган ҳар бир мақолалар менга жуда ёқади. Бу сафар ҳам “Кўпни кўриб фикр қил” саҳифасида берилган саволларга жавоб ёзаялман. Айтганча бу мени сенга йўллаётган ilk хатим. Агар рози бўлсанг сен билан дўст бўлиб қоламиз. Унда мен ҳам кўп тенгдошларим қатори мактабимизда ва ён атрофда бўлаётган воқеалар ҳақида ёзсам, балки тенгдошларим менга фойдали маслаҳатлар беришармиди. Дарҳақиқат, буёғи сенга боғлиқ. Дўст бўламизми ёки... Жавобини кутиб Мухтарам.

O'zbekiston Respublikasi Aloqa Vazirligi
"O'zbekiston pochta"si" Konserni

Оайрдан:

Фарғона вилояти,
Учкўприк тумани,
Истиқбол ж/х, 128-уй.
Мухтарам ИКРОМЖОНОВА

Саволларга жавоб:

1. Мухтарам ИКРОМЖОНОВА, Фарғона вилояти, Учкўприк туманидаги 31-ўрта мактабнинг 9-“А” синфида ўқийман.

2. Албатта. Ҳар бир сонини кўймай ўқийман.

3. Менга “Ёш иқтисодчи”нинг барча жиҳатлари, айниқса ундаги берилаётган тест саволлари жуда ёқади.

4. Болалар ёзган ҳикоя ва эртаклар ҳам берилса янада қизиқарлироқ бўларди.

5. Деярли йўқ бўлса ҳам буни тақиқлашганлиги са-

бабли бошқаларга билдиришмайди.

6. Синфимиздаги барча болаларни “Тонг юлдузи”га обуна қилардим (агар етса).

7. Мен келажакда инглиз тилидан дарс берадиган ўқитувчи бўлмоқчиман. Чунки English is my hobby.

8. Фанларни гуруҳларга ажратмайман.

Тўғри, баъзи ўқувчилар айрим ўқитувчиларнинг дарсларига киргилари келмайди. Бунга фан эмас, лаёқатсиз ўқитувчи сабаб деб ўйлайман.

Оайрдан: Бухоро вилояти,
Шофиркон тумани,
23-ўрта мактаб ўқувчиси
Мунис ЎРОҚОВА

1. Исми шарифим Мунис ЎРОҚОВА. Бухоро вилояти, Шофиркон туманидаги 23-ўрта мактабнинг 11-синфида ўқийман.

2. Ҳа, ҳар бир сонини ўқиб қараман. Мен ўқимаган бирор сони йўқ.

3. Унинг қизиқарли топшириқлари, фойдали маслаҳатлари менга жуда ёқади. Ёқмайдиган жиҳатлари эса йўқ.

4. Менимча, “Ёш иқтисодчи”да иқтисодиётга

оид қизиқарли шеърлар, кичик ҳикоялар, ҳажвиялар бериб борилса, янада қизиқарлироқ чиқади. Бериб борилган шеърлар, ҳикоялар, ҳажвияларни ўқувчилар томонидан ёзилган бўлса ва бу борада танловлар ўтказилиб турилса, деган фикрдаман.

5. Мактабимизда, синфимизда “тадбиркор ўқувчи”лар кўп. Улар бўш вақтларини бозорда ўтказишадди. Асосан ўз маҳсулотла-

рини (зардўппи, кўйлак, безак турлари, озиқ-овқат маҳсулотлари, яъни тухум, сариеғ...) бозорга олиб чиқишади. Уларга муносабатим яхши. Ҳозирги давр шуни тақозо этади. Мен билишимча, улар моддий жиҳатдан қийналмайдилар. Мактабдаги ўқишлари ҳам яхши. Айрим мактабдошларим бозордан ҳинд актёрлари суратларини арзон нархда сотиб олиб, мактабда устига бир-икки ҳисса кўшиб сотишади. Негадир мен уларни “тадбиркор ўқувчи” деб айтолмайман.

6. Агар менда катта миқдорда пул бўлганида, ҳаммасини китоб сотиб олишга сарфлаган бўлардим. Чунки, ҳар бир китоб ноёб

дурдона ҳисобланади.

7. Мен келажакда юртим учун керакли бўлган, халқ меҳрини қозонган инсон бўлишни орзу қиламан. Касбга келсак, мен журналист бўлишни орзу қиламан. Орзу қилган касбим нимаси биландир менга ёқади. Балки, болалигимдан шу касб эгаси бўлишга интилганимдандир. Лекин орзу орзу экан. Мен журналист бўлолмайман, деб кўрқаман. Чунки, ота-онам мен педагог бўлишимни истайдилар. Орзу қилмаган касбимга қандай қилиб меҳр кўйишимни, қандай қилиб чин дилдан ишлай олишимга ҳайронман.

8. Йўқ. Менимча, бирор фан кераксиз эмас.

Оайрдан:

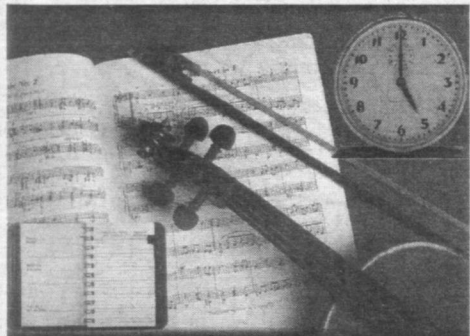
Жиззах вилояти,
Фаллаорол тумани,
Маржонбулоқ ш,
15-уй, 10-хона.
Мавжуда
АНОРБОЕВА.

1. Мавжуда АНОРБОЕВА, Маржонбулоқ шаҳридаги 73-асосий таълим мактабининг 9-“А” синфида ўқийман.
2. Янги сонини топсам ўқийман.
3. Ҳамма жиҳатлари ёқади.
4. Ёшларнинг ўз касблари ҳақидаги тушунчалари.
5. Йўқ.
6. Олий ўқув юртига киришга.
7. Модельер. У - одамларга гўзаллик бахш этувчи касб.
8. Ҳаммасига қизиқишим зўр.

“ЁШ ИҚТИСОДЧИ”ГА
МАҚТУБЛАРИНГИЗНИ
КУЙИДАГИ МАНЗИЛГА
ЮБОРИШИНГIZ МУМКИН:
700029,
Тошкент шаҳри,
Мустақиллик майдони,
2-уй, 402-хона.
Мулоқот учун телефон:
(371) 139-49-32,
139-16-19.
Факс: (371) 139-48-23.

РЕЖАЛИ ОДАМЛАР

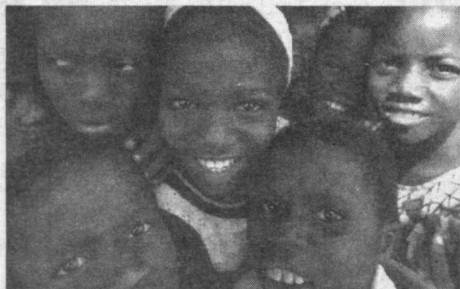
Машхур швед композитори Криштоф Пандерецкий умрининг ҳар бир дақиқасини қатъий режа асосида ўтказувчи ақлли одамлар сирасидан. Унинг иш дафтарида ҳозир 2011 йилгача бўладиган ҳаётида бажариши зарур ишлар соатма-соат аниқ режалаштириб қўйилган. Бу тартибли инсоннинг кўпгина мусиқа асарларини жаҳоннинг истеъдодли қўшиқчилари улкан майдонларда, халқаро сахналарда қўйлайдилар. Хусусан, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг гимни мусиқасини ҳам шу бастакор яратган.

ДАЙДИ БОЛАЛАР ШАҲРИ

Мексиканинг пойтахти Мехико шаҳри дунёда энг аҳолиси кўп шаҳарлардан бири. Бу ерда замонавий тараққиёт қиёфаси ҳукмрон. Болалар учун ҳам турли туман ўқув юрлари, оромгоҳлар мавжуд. Энг намунали Болалар театри билан Кўғирчоқ театри ҳам - Мехикода.

Бироқ, бу ривожланган шаҳар ўзининг дайди, саёқ кўча болалари билан ҳам оламга "машхур". Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тарқатган маълумотларга қараганда Мехикода қаровчиса йўқ, "кўча болалари"нинг сони 13 миллион нафардан ортиқ.

Сиртдан қараганда уйи, ота-онаси йўқдек кўринган бу болакайларнинг ҳар ўнтасидан тўққиз нафари оила-сидаги келишмовчиликлар ёки моддий етишмовчиликлар оқибатида кўчада дайдиб юришибди. Улар чор-

раҳаларда, автомобиль қисқа вақт тўхтаб ўтадиган жойларда машина ёки ойна ювиб пул топишади. Тиланчилик, ўғрилик орқасидан кун кўришади. Бу шўрликлар ана шундай аянчли меҳнат қилиб, жиноят содир этиб юриб оилани боқадилар.

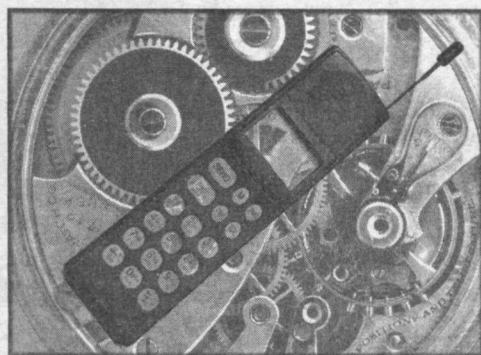
Энг ачинарли жойи шундаки, норасидалик давридаёқ кўчадаги аянчли ҳаёт кемасига тушиб қолган бу болакайлар бутун умрга ана шундай ўзбошимча ҳаётнинг жирканч ботқоғига тушиб қолмоқда.

МИТТИ РАДИОТЕЛЕФОН

Бундан 10 йил олдин яратилган энг кичик радиотелефон оғирлиги атиги 10 кг. эди. Ҳозирги кунда дунёда шўхрат топган энг мўъжаз радиотелефоннинг номи "Моторолла" бўлиб, унинг вазни 110 гр. холос. Ажаб дунё-да! Тинчиманган одамларга бугун "Моторолла" ҳам кўпол ва оғир туюлди.

Япониянинг электрон фирмаларидан бири яқинда миттигина радиотелефон яратишди. Вазни 45 граммлик бу телефон кўл соати ичига жойлаштирилди. Олимлар митти телефонга, оид ҳамма муаммони осонгина ҳал қилдилар - у фақат телефон рақамларини қаерга ўрнатиш зарурлигини ўйлаб анча бош қотиришди. Охири бунинг ҳам чораси топилди. Телефоннинг керакли рақамлари одам овозининг баланд-пастиги воситасида "терилади"ган бўлди.

Бундай нозик митти телефонларни сотиш вақтида улар ишини "тузатиб турувчи" электрон доктор ва видеотелефон ҳам қўшиб берилмоқда.

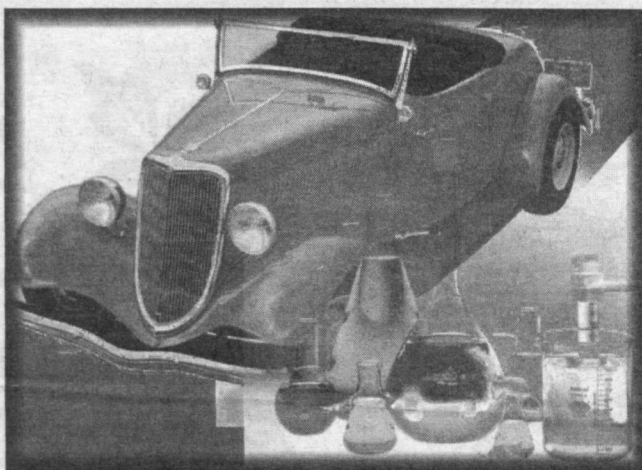
УЛКАН ОДАМ БОШ СУЯГИ ДЕБ ЮРГАНИМИЗ - КИЧКИНА ТОҒ ЭКАН!

Маълумки, 1976 йили учирилган космик кемалар орқали Миррих сайёраси, яъни Марс планетасининг сирти суратга олинган эди. Бу суратларда Миррих юзасидан осмонга қараб қотиб қолган инсон бош суягининг юз кўриниши шаклидаги жисмлар ҳам акс этган. Суратдаги бу жисмларда чиндан ҳам одам бош чаноғининг тепа, пешона, яноқлар, бурун ва жағ суяклар, кўз чуқурчалари, оғиз бўшлиғидан иборат юз тузилиши айнан акс этган. Бу қадар ўхшашликни кўрган олимлар уларни Миррихда яшаган улкан одамларнинг бош скелети деган хулосага келганлар.

Орадан ўтган йигирма йил давомида дунё автронавтикаси Миррихда ҳаёт бор-йўқлигини аниқлаш мақсадида кўплаб тадқиқот ишлари олиб борди. Бу текширишларда тўпланган маълумотларни НАСА агентлиги яқинда альбом қилиб чоп этди. Ундан маълум бўлишича, 20 йилдан бери улкан одамлар бош чаноғининг юз томони деб, ўйланган сурат Миррихдаги тоғлар расми экан. Бу тоғларнинг ҳар бири 1-1,5 км узунликда экан.

Шунақаси ҳам бўлади! Илм-фан ривожлангани сайин унинг кашфиётлари ҳам ойдинлашиб, чуқурлашиб бориши табиий.

НОРЖИЛ ЁҒИ - ЯНГИ АВТОМОБИЛЬ ЁНИЛҚИСИ

тон эса кокос дарахтининг ёнғоғи - норжилнинг ёғи автомобиль учун жуда қулай ва битмас-туганмас ёнилғи манбаи деб ҳисоблайди. Норжил ёғини ҳозиргача косметика саноатида ишлатар эдилар.

Энди прессланган 1 дона норжил ёнғоғидан олинадиган ёғ ди-зелли автомобиль 1 км. йўл босишга етади. Фарбий Самаодаги биргина Вайлим оролининг ўзида ҳар йили 50 миллиард дона норжил ёнғоғи етишади. Ер юзиде эса Вайлим оролидан ҳам кокосга бой жойлар беҳисоб. Шуни ҳисобга олинса, дунёда бензин тақчиллигидан даҳшатга тушиш ортиқчалиги аён бўлади. Ҳамма гап энди ана шундай табиий захираларни қайта ишлайдиган саноат тармоғини яратишда!

САЙЁҲЛАРГА САВДО 2 МАРТА ҚИММАТГА ТУШАДИГАН БЎЛДИ

Оврўпа мамлакатларидаги аэропортларда махсус арзон дўконлар ишлаб турарди. Уларда сайёҳлар эҳтиёжи учун зарур нарсалар билан савдо-сотик қилинарди. Лекин кейинги вақтларда уларда шоколадлар, сигаретлар ва турли спиртли ичимликлар юзасидан кўтара савдо кучайиб бормоқда. Аэрофлотлардаги бу дўконлар давлат божи тўлашдан озод этилгани боис, у ерда-

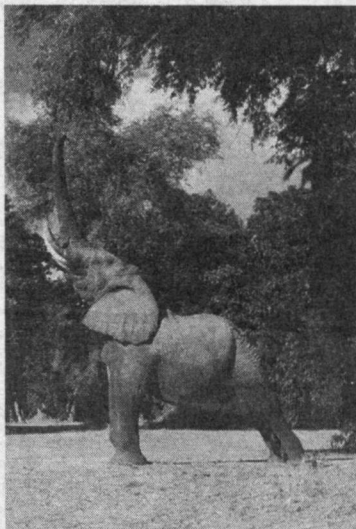

ги моллар бошқа савдо шахобчаларидагидан 2 марта арзон эди. Ҳисоблашларга қараганда давлатларнинг сайёҳларга кўрсатаётган бу қиммати мамлакатларнинг ўзларига катта зиён келтираётган экан. Биргина Европа Иттифоқига аъзо мамлакатлар бу дўконлар орқали йилига жами уч миллиард доллар фойдани "ҳавога сочиб юбораётган" экан. Оврўпо Иттифоқи комиссиясининг қарорига мувофиқ 1999 йилнинг июнь ойидан бошлаб, энди аэропортлардаги совға дўконлари ҳам давлат божи тўлайдиган бўлди. Энди сайёҳларга бу дўконларда товар олиш 2 баравар қимматга тушадиган бўлди.

Сиз ҳайвонот боғида, бадий фильмларда баҳайбат ва қудратли филларни кўп кўргансиз. Бу тилсиз ҳайвоннинг "ақлли"ги, зўрлиги, жангари экани ҳақида ҳам бой тасаввурга эгасиз. Келинг, ҳозирги бўш вақтингизда бу қудрат тимсолининг айрим ўзига хос хусусиятларини ҳам билиб олинг:

- Осиё филининг баландлиги - 3 метрча, вазни - 5 тоннача;
- юрагининг вазни 12 килограмм, минутига 40 марта уради. Фил минутига 12 марта нафас олади;
- танасининг меъёрдаги ҳарорати - 35,9 градус;
- соатида 20 кг миқдорида озиқ-овқат ейди, кунига 60 литр сув ичади;
- фил бир кеча-кундузда атиги 2-4 соат ухлайди;
- одатда ўртача 35-37

ОСИЁ ФИЛИНИ ЯХШИ БИЛАСИЗМИ?

йил яшайди;
- у сув ҳавзаси бор жойни 1 км масофадан сезади. Баъзи маълумотларда фил 5 км узоқдан ҳам сув бор

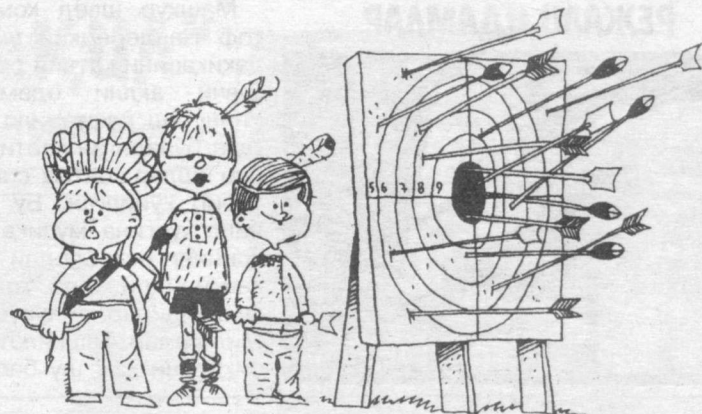
ерни билади, дейилган;
- ўргатилган фил ҳидлаб қогоз пулнинг ҳақиқий ёки қалбаки эканини ҳам фарқлайди;

- шунча оғирлигига қарамай, фил ерга жуда оҳиста қадам босади. "Унинг оёқ товуши силлиқ сув бетига барг тушгандаги товушдан кучли эмас", деб ёзганди итальян биологи Лино Пенати;

- тинчгина кезиб юрган филлар соатига 7 километр йўл босади. Қаҳргазаби кўзгаган чоғда у соатига 40 км.гача "чопада".

Бундан миллион йил муқаддам ер юзиде филларнинг 452 тури дайдиб юрарди. Ҳозир эса дунёда унинг фақат 2 тури - Африка фили ва Осиё (Хиндистон) фили қолган, холос...

“ЁШ ИҚТИСОДЧИ”ГА ТАКЛИФ ВА МУЛОҲАЗАЛАРИНГИЗНИ
КУЙИДАГИ МАНЗИЛГА ЮБОРИШИНГИЗ МУМКИН:
700029. Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони,
2-уй, 402-хона (Музаффар Пирматов).
Мулоқот учун телефон:
(371) 139-49-32, 139-16-19. Факс: (371) 139-48-23.

Энг яхши мерганни топинг.

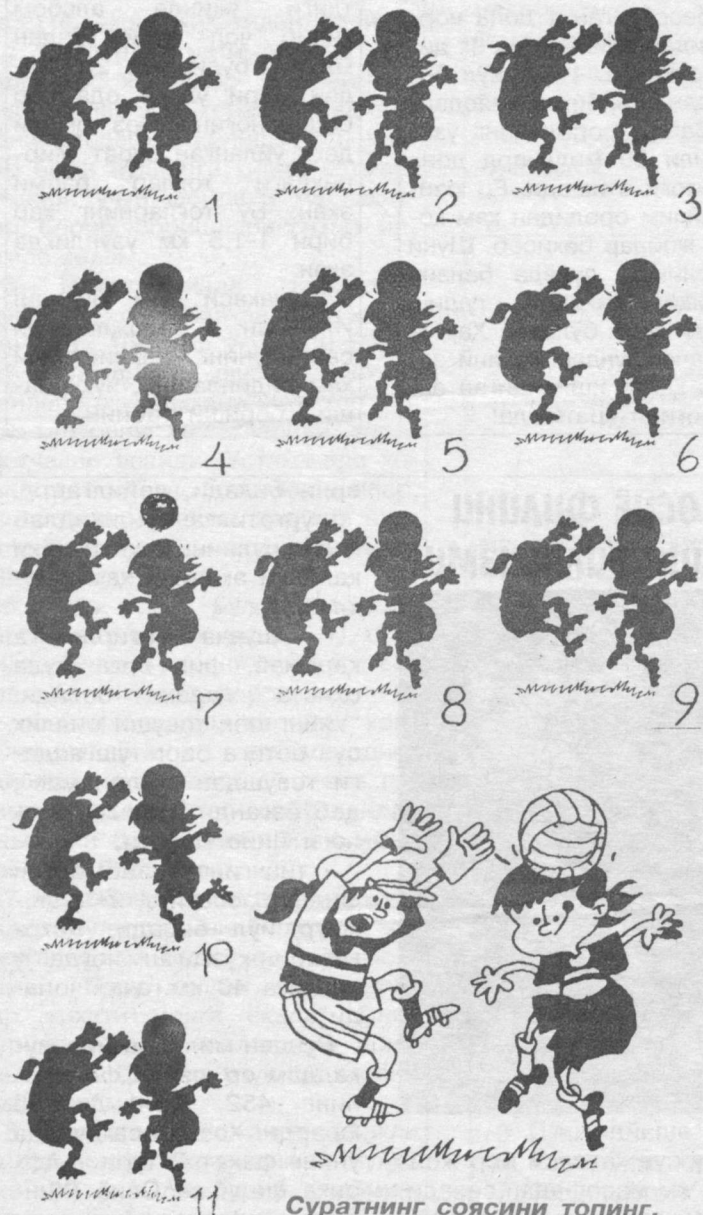

2 та бир хилдаги суратни топинг.

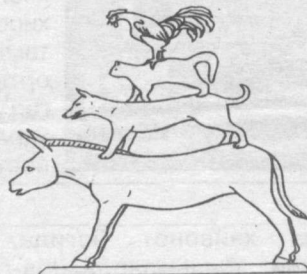
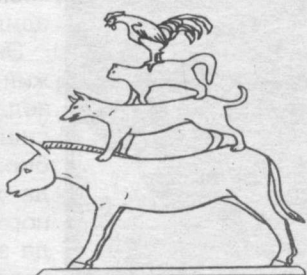
2	2	2	1			
3	3	3				
4	4	4				

5	5	5	2			
6	6	6				
7	7	7				

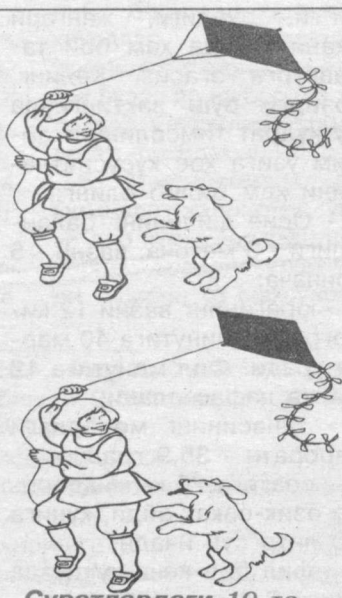
Рақамларни шундай жойлаштирингки, диагональ, горизонтал ва вертикал томонлардан ҳисоблаганда 1-масалада 9 рақами, 2-масалада 18 рақами чиқсин.

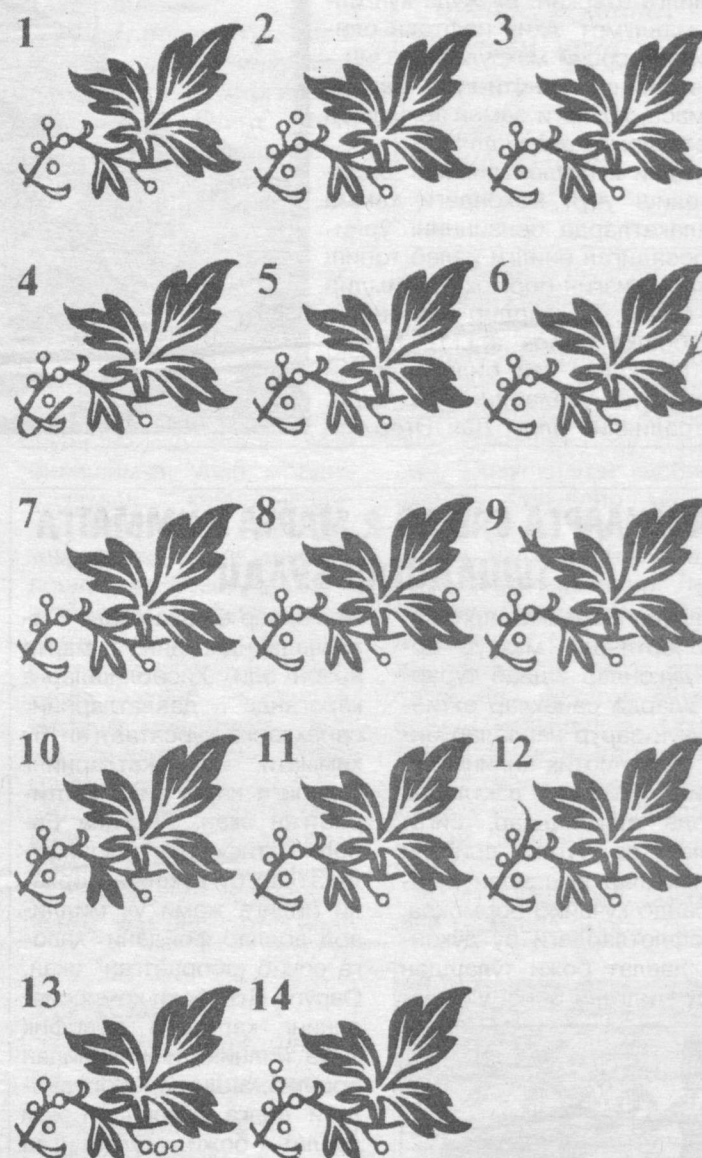
Суратнинг соясини топинг.

Суратлардаги 15 та фарқни топинг.

Суратлардаги 10 та фарқни топинг.

Чизилган гул суратларининг нечтаси бир хилда?

ФАЗОГИР РАССОМ БЎЛИШИ КЕРАКМИ?

Болалар, эсингизда бўлса керак, яқинда сизларга «Ёш фазогирлар мактаби»ни ташкил этган академик бобонгиз Шавкат Аҳадович Воҳидов ҳақида ҳикоя қилиб бергандим. Ана энди шу ёш фазогирлар мактабига 5 йилдан бери қатнашиб келаётган тенгдошингиз Алиакбар Нурқўзиев билан танишинг. У Мирзо Улуғбек туманидаги 286-мактабда ўқийди.

-Алиакбар сен «Ёш фазогирлар мактаби»га қандай келгансан?

-Бундан 5 йил аввал ёзги таътилда «Салют»

номли болалар оромгоҳида дам олганимда ўртоқларимдан «Ёш фазогирлар мактаби» борлиги ҳақида эшитиб қолдим. Кейин ўртоғим Сухроб билан маслаҳатлашиб, ўша мактабга боришга қарор қилдик. Чунки, иккаламиз ҳам фазогир бўлишни орзу қилардик, фантастик асарларни кўп ўқиймиз. Кейин ёш фазогирлар мактабини қидириб топиб келдик ва ракета моделлаштиришга қатнаша бошладик.

- Машғулотлар вақтида нима билан шуғулланасизлар?

- Ёш фазогирлар мактабининг машғулотлари Паркент туманининг Невич қишлоғи ёнида жойлашган оромгоҳда ўтади. Биз у ерда павильонларда яшаймиз, машғулотлар эса алоҳида махсус майдон-полигонда бўлади.

Биз самолёт ва ракеталарни моделлаштириш, тасвирий санъат билан шуғулланамиз,

фантастик ҳикоялар ёзамиз. Ха, айтмоқчи, варрак ясаб учиршга бизда катта эътибор берилади. Олимлар, фазогирлар билан учрашамиз. Илмий-фантастик, бадий фильмларни томоша қиламиз. Компьютеримиз ҳам бор.

- Фантастик

**Мирзо
Улуғбекнинг
набиралари**

ҳикоя ёзамиз деясан, бу мажбурийми?

- Мажбурий эмас, лекин Шавкат Аҳадович болалар фантастика билан мунтазам шуғулланса, унинг ижодий қоби-

лияти ривожланади, деб ҳисоблайдилар. Шунинг учун ҳикоя ёза олмаса, шеър ёзиш ёки расм чизиш мумкин. Масалан, бизда Ирина Циплякова деган қиз шунақанги зўр фантастик расмлар чизадики!

- Э-э, ҳали ораларингизда қизлар ҳам борми?

- Албатта, бўлганда ҳам шунақанги иқтидорли қизларки! Муболага қилаётганим йўқ, чунки ўтган йили Покистондаги ёш фазогирлар мактабига мусобақа бўлганида Юлдуз Мўминова деган қиз ракета моделлаштириш бўйича биринчи ўринни эгаллади. Ирина Циплякова эса фантастик сурат чизиш бўйича биринчи ўринни эгаллади.

- Сен-чи?

- Мен ўртоғим Сухроб Ақромов билан бирга ракета моделлаштиришдан 2-ўринни эгалладим.

- Бу машғулотларга қатнашишинг ўқишингга ҳалақит

бермайдими?

- Йўқ, аксинча ёрдам беради, айниқса, физика, алгебра, биология, химиядан. Шавкат Аҳадович биздан чет тилларни, жуда бўлмаганда инглиз тилини мукаммал билишни талаб қиладилар.

- Алиакбар, сен фазогир бўлишни орзу қиласанми?

-Бўлмасам-чи!

Мен Алиакбарнинг кўзларида шунақанги бир улкан орзунини кўрдимки, беихтиёр унинг ўз мақсади йўлида хормай, маррага етиб боришига ишониб кетдим.

Мухаббат ЙЎЛДОШЕВА.

СУРАТДА: академик Шавкат Аҳадович Воҳидов ёш фазогирлар билан бирга (чапдан ўнгга): Сухроб Ақромов, Юлдуз Мўминова, Ирина Циплякова, Алиакбар Нурқўзиев

Биз шажараси буюк алломаларга тақалган, фахр қилса арзигулик ўзбекмиз. Ота-боболаримиз бизга ишониб топширган муқаддас урф-одатларимиз, анъаналаримиз, миллий байрамларимиз бор. Уларни боболаримиз руҳи қўриқлайди. Ерга дон, кўнгилларга эса яхшилик уруғини қадаш фасли келди. Атрофингизга меҳр нигоҳи билан қаранг, болалар! Ўшанда оддий бир гиёҳдан тортиб, баркамол инсонгача-барча-барчасидан МЕҲР топасиз.

Наврўз билан қутлаб бир вақтлар бир даргоҳда бирга ишлаганим, насроний динига мансуб Белла деган дугонам Америкадан менга кўнғироқ қилди ва:

-Ўзбек нонини соғиндим, ўзбекча мулозаматни соғиндим, - деди. - Умида, мен учун нон егин ва фарзандларингга дегин: Тошкент нони енгилу, таъми оламга татиғулик. Самарқанд нонининг маъзи тўқу мазаси жаҳонда йўқ. Андижон

ЖАВОБГАРЛИК ҲИССИ

нони жиззали-жаннатий мазали. Бухоро нони суюмли, ушоғи ҳам тўйимли...

Белла Тошкентда туғилиб ўсган, шеърлар, қўшиқлар тинглаб шу ерда шакланган эмасми, қофиясини келтириб, оғзимда ўша нон мазасини билинтириб гапирди.

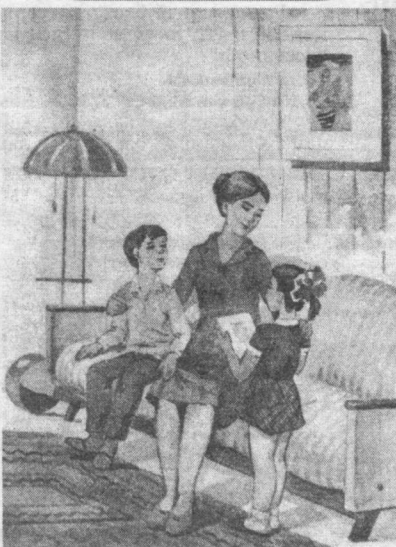
- Ўзбекона оқибат оламда йўқ. Ўғилларим катта бўлиб қолишди, улар ўзлари билан ўзлари овора. Сизларда инсон 40дан ўтадимиз, 80га етадимиз, ўзидан катталар: отаси, акаси, амма хола-ларига ҳисоб бериб яшайди. Мен тўй қилмоқчиман, мен уй солмоқчиман, сафарга бормоқчиман, - дейди. Ҳатто ўтирган ўрнини ҳам «бун-

дай ўзгартирсам майлими?» - деб сўраб қўяди.

Ҳисоб беришлик, жавобгарлик ҳисси инсонлар ўртасида Қадриятни улғайтиришини энди ҳис қиляпман. Ўғилларим катта бўлиб, катта кўчага чиқиб кетишди, деди яна у кўнғироқдек овоз билан. - Америкада инсон улғайгач мустақилликка ошиқади. Ўзи учун ўзи яшашга интилади. Ўзбеклардаги каби бир-бировага ҳисоб бериб яшашлик йўқ...

Она сифатида Белланинг кайфиятини англадим ва туйғуларимни сиз билан баҳам кўргим келди. Белла ун, туз, сув ва хамиртуруш солиб хамир қорибди ва ўзбекча нон

Оналар ёзади

ёпмоқчи бўлибди.

Аммо, ўзга юртда пишиб етилган буғдойданми, ўзга тоғдан тушиб, ўзга тошларга урилиб пишиб келган сувданми, ўзга қўлдан олинган тузданми, ноннинг таъми ўзбекча эмасмиш...

Мен ҳар биримизнинг дастурхонимиз бўрсилдоқ нонларимиз билан тўкин бўлишини, дастурхон атрофида ўз ўрни-мизни чин дилдан истадим. Қариндош-уруғларимиз, жонришталаримиз омон бўлишсин, **Қариндошим-жонришталарим, Менда тоғлар салобати бор. Беталофат, фаршталарим, Сизлар билан мендаги виқор!**

Умида МУРОД қизи.

Хаёлларим олиб қочар
Сўсамбил,
Кошкийди ўшал
юртда бўлсам бир.
Эртакларнинг ватанидир
бу ўлка,
Баъзан бизни чорлаб
турар у йўлга.
Эртақ эли кўплар
каби ўйларман,
Шул эртақдан бирин
сизга сўйларман.

Қачонлардир чаққон
экан Тошбақа,
Тошбақамас, дейишаркан

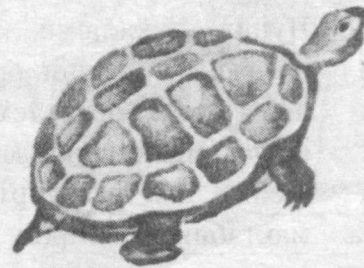
Бошбақа.
Чунки унда тош косаси
йўқ экан,
Бироз кўрқоқ, аммо
сўзи дўқ экан.
Сўсамбилга туташ
экан Худхуд юрт,
Ҳасад юрти, юхо каби
ют-ют юрт.
Гўзаллашса
Сўсамбилнинг орази,
Ошар экан
душманларнинг ғарази.
Ҳасад ўти улар ҳолин
этгач танг,
Худхудчилар бошлабди-

лар катта жанг.
Қиргин-барот уруш
борди тўрт фасл,
Дарё бўлиб қонлар
оқди мутаасил.
Кексаю ёш ёв кўксига
тиғ урган,

Ўзин катта тош остига
урган у,
Кўрқоқларча қавакка
йўл бурган у.
Сўсамбил юрт ёвга
қирқ йил берди дош,
Тошбақа ҳам чиқармабди

ТОШБАҚАНИНГ КОСАСИ НЕГА ТОШДАН?

Қалқон бўпти ҳар янтоғу,
ҳар бурган.
Душманларнинг ҳасад
тўла қасди бор,
Пайҳон бўлган
чаманларда дасти бор.
Эшак, Жайрон дили
вайрон жанг қилар,
Наъра тортиб, зарба
берар мард филлар.
Ўтхўрларнинг сафлари
ҳам мустаҳкам,
Мўр-малахлар қуришган
зўр истеҳком.
Жангу жадал қизиб
борар янада,
Бир Тошбақа бош
кўтармас панада.

тошдан бош.
Шунча муддат жанг
сурони тинмади,
Фаним эса бу
ўлкани енгмади.

Юрт аҳлининг сафлари
зўр саф бўлди,
Ва оқибат душман
томон даф бўлди.
Яна гулдек яшнаб
кетди чаманлар,
Бўй таратди жамбил,
райҳон, суманлар.
Сўсамбилда не гап,
билди Тошбақа,
Тош тагидан чиқмоқ
бўлди Тошбақа.
Тиришару устан
тошни йиқолмас,
Зилдай оғир тош
тагидан чиқолмас.
На буролмас, на
қаролмас кетига,
Кетган экан тош
қўшилиб этига.
Шундан бери тош
косада юрар у,
Кимни кўрса, зирҳга
ўзин урар у.

Кечирилар балки
ланжлик, нўноқлик,
Кечирилмас аммо, сира
кўрқоқлик.

Юсуф
МИРЮСУФЗОДА.

«Ойнаи Жаҳон» — болаларга

Азиз ўқувчилар! Бу ҳафта сиз
ажойиб саналар, муҳим воқеа-
лар гувоҳи бўласиз. Улардан
айримлари билан сизларни та-
ништириб ўтаемиз.
18 апрел — халқаро ёдгорлик-
ларни муҳофаза қилиш кун.
60 йил муқаддам (1938 й) Тош-
кентда ташкил топган Ўзбе-
кистонда биринчи болалар сим-
фония оркестри илк бор концер-
тини намоиш қилди.
19 апрел — Фан кун. (Ҳар
йили апрел ойининг учинчи яш-
анбасида нишонланади)
Ўзбекистон Республикаси санъат
музейининг ташкил топгани-
га 80 йил (1918 й) тўлади.
21 апрел — Тошкент Давлат
Дорилфунунининг асосий кутуб-
хонаси очилганига 80 йил тўла-
ди.
22 апрел — Оламни асраш хал-
қаро кун.
16 апрел — 1940 йил Даниянинг
миллий байрами.
18 апрел — 1980 йил Зимбабве-
нинг миллий байрами, Муста-
қиллик кун.
19 апрел — 1971 йил Сьерра —
Лескеннинг миллий байрами; Рес-
публика байрами.
Апрел ойининг ўртасида Кам-
пучия, Бирма, ва Таиланд мам-
лакатларида Янги йил байрами
нишонланади.

СЕШАНБА, 14 апрел
Ўз.ТВ — I дастур

10.25 Инглиз тили.
10.50 «Ха, ҳа, ҳа». Ҳазил, ҳанго-
ма, ҳажвия.
11.15 «Алифбо сабоқлари».
11.45 Рақс оламида.
12.05 «Олам ва одам».
12.25 «Тимсоҳ ва шер исканжа-
сида». Мультфильм.
18.10 «Бир том остида». Мульт-
фильм.
18.25 «Сиртқи телевизион олим-
пиада».
18.45 «Хунарманд». Тележурнал.
19.55 «Дунё адабиети».
20.10 Оқшом эртаклари.
Ўз.ТВ — 2 дастур
18.15 «Ерилтош». Мульттўшам.
18.35 Ёввойи ҳайвонот олами.
21.00 Онагинам.
Ўз.ТВ — IV
18.50 «Мульттомоша».
19.05 «Сен ҳақингда ва сен
учун».
20.45 «Очиқ дарс».
ЧОРШАНБА, 15 апрел
9.15 «Бокира туйгулар».
9.40 «Темурнома» Видеофильм.
10.05 «Муסיкий саҳнат».

10.25 Болалар учун «Мактублар
— кабутарлар».
11.10 Шарқ табобати.
12.30 «Алдар кўса ва бой». Мульт-
фильм.
18.10 Болалар учун «Бешбармоқ».
Тележурнал.
18.40 Балоғат бекати.
20.10 Оқшом эртаклари.

18.10 «Кел, дустлашайлик».
Мультфильм.
20.10 Оқшом эртаклари.
Ўз.ТВ — 2 дастур.
18.15 «Аралаш-қуралаш» болалар
учун дастур.
18.30 «2000 йилдан сунг». Телесе-
риал.
18.50 «Дилнавоз садолар».

19.00 «Катта танаффус». Телеуйин.
20.05 «Табобат оламида».
Ўз.ТВ — 3 дастур.
20.45 «Семург — бахт қуши».
Телефильм.
Ўз.ТВ — 4 дастур.
18.50 «Мульттомоша».
19.25 «7 дан 70 гача».
ЖУМА, 17 апрел.

Ўз.ТВ — 4 дастур.
9.00 «Шоҳруҳ» клуби.
9.20 Ўзбекистон баҳори.
9.50 Шу Ватанга бордир, мени-
нг керагим».
10.30 «Орзулар қанотида».
10.50 «Уйла, изла, топ!». Теле-
мусобақа.
11.30 «Зиёрат».
12.30 «Кичкинтой устахонаси».
12.50 Кундузги сеанс. «Цирк
майдонида йўл». Бадий фильм.
19.50 Оқшом эртаклари.
Ўз.ТВ — 2 дастур.
9.00 «Боланинг тили».
12.05 Болалар экрани «Уолд
Дисней». Мультфильмлар.
19.35 Мульттўшам. «Ерилтош».
18.10 У ким, бу нима?
Ўз.ТВ — 4 дастур.
10.25 «Шанба эртаги».
18.50 «Мульттомоша».
21.00 «Бу ажиб дунё».

ЯКШАНБА, 19 апрел

8.25 «Камалак». Болалар учун
кинодастур.
10.00 «Ватанимга ҳизмат қила-
ман».
18.00 «Хужа Насриддин».
Мультфильм.
18.10 «Омад юлдузи». Телеуйин.
Ўз.ТВ — 2 дастур.
9.00 «У ким, бу нима?».
9.15 «Қадимда бўлган экан».
Видеофильм.
10.40 Саргузашт фильмлар эк-
рани «Геракл саргузаштлари».
13.45 «Нью-Йорк». Телесериал.
18.15 «Сувоисти дунёсига сая-
хат».
18.30 «Бун утирма».
18.50 «Турфа олам».
Ўз.ТВ — 4 дастур
9.00 «Хайрли тонг!».
ЯКШАНБА, 20 апрел
9.55 «Эртакларнинг сехрли олами».
14.30 «Жонли сайера».
16.30 Мультэкран.
18.45 «Мульттомоша».
20.10 «Хайрли оқшом».
ДУШАНБА, 20 апрел
Ўз.ТВ — 1 дастур
20.10 «Оқшом эртаклари».
Ўз.ТВ — 2 дастур.
18.15 «Ерилтош» мульттўшам.
Бу ҳафта сизлар учун тайёрлан-
ган курсатувлар ана шулардан
иборат.
Курсатувларимиз ҳақидаги уз
фикр ва мулоҳазаларингизни
ёзиб юборинг.

Тоҳир МУЛЛАБОВ
Ўзбекистон
телевидениеси «Болалар»
Бош муҳарририятининг
гурӯҳ раҳбари.

ЎЗБЕКИСТОН — ВАТАНИМ МАНИМ

Азиз ўқувчилар! Едингизда бўл-
са Ўзбекистон телевидениеси «Бо-
лалар» Бош муҳарририяти бундан
бир неча ой муқаддам «Нурли ке-
лаж» видеоканали орқали «Ўзбе-
кистон — Ватаним маним» қурик
танловини эълон қилган эди. Ушбу
қурик-танловга Республикаимизни
барча вилоятларидан ўқувчилар
иштирок этишди. Улар ўзларининг
чизган расмлари, ёзган шеърлари,
уймакорлик ишлари билан қатна-
шиб, ҳайрат-аъзоларини хурсанд қи-
лишяпти. Қурик-танловимизни мус-
тақилликнинг 7 йиллиги арафаси-
да якунлашга қарор қилдик. Азиз
ўқувчилар, ушбу қурикда сиз ҳам
иштирок этишингиз мумкин. Қуйи-
да биз тенгдошингиз бўлган На-
войи вилояти, Қизилтепа тумани-
даги Иноят Хужасев номли мактаб-
нинг 11-«А» синф ўқувчиси Дил-
дора Фармонованинг ушбу қурик-
танловга юборган ишонсидан ай-
рим сатрларни ҳавола этамиз:

«Мен нечун севаман
Ўзбекистонни,
Тупроғин кўзимга айлаб тўтиё,
Нечун Ватан дег-ер-у, осмонни,
Муқаддас атайман, атайман,
танҳо!»
Абдулла Орипов.

Ватан! Менинг азиз Ватаним!
Узоқ-узоқларга қузилиб кетган ёл-
ғизоқ сўқмоқлар-у, қуй-қузилар дў-
лаб юрган қир-адирлар, ҳар бир
ҳовли рупарасида экилган сада
райҳонлар-у, бурсилдоқ нон та-
ми...

Халқимизда «Ватан останада
бошланади...» деган гап бор. Азиз

туйгуларимизнинг Ватани қалбимиз,
вужудимиздир. Она юртга муҳаббат
аввало дилимиз сарҳадларида дунёга
келади ва ушиб улғаяди.

Кунглимда битиклар купая бош-
лайди. Ватан останада ҳам аввалроқ
қалбимиздан бошланар экан-ку!

Гул учун бир ховуч тупроқ,
Лола учун тоғ Ватан,
Булбул учун боғу-бўстон,
Мен учун Ўзбекистон Ватан!

Шу лаҳзаларда мен узимни дунё-
даги энг бахтли инсон деб ҳис қилия-
ман, чунки менинг Ватаним эркин,
озод, мустақил. Пешонам еруг экан
уз Ватанимдаман, демак шу Ватанин-
г шохиман!

Ҳар бир инсоннинг Ватанига бўл-
ган меҳр-муҳаббати унинг қалб қуду-
ғида яшайди. Энг муқаддас туйғу бу
Ватан туйғуси, менимча.

Ватан туйғуси... бу ҳақда уйлай-
ман-у, уйларим поёнига етмайди. Уни
шеърга солмоқчи бўламан, сатрлар-
га сиймайди бу қандай дард экан?
Билолмайман... уйлайман...

Чамандаги булбуллар хонишлар-
рининг ёқимли сасими бу?
Юрти узра эсаётган ёқимли сабо-
нинг сийловими бу?

Баҳор нафасидан чечак отган
майсаларнинг муаттар хидидан роҳат
мастлигимкин?

Хушовоз хонанда-ю, созандалар-
нинг наволаридан таралаётган куй
жозибасидан сеҳрланишми-е?

Балки яшнаб бораётган юртим-
нинг янги-янги ютуқларининг қувонч
хиссидир бу?

Билолмадим.

Доймо Ватан ҳақида уйлаганимда
бутун вужудимни аллақандай бир
илиқ хис қамраб олади. Шу лаҳза-

ларда ҳам шундай жараёни бош-
дан кечиряпман.

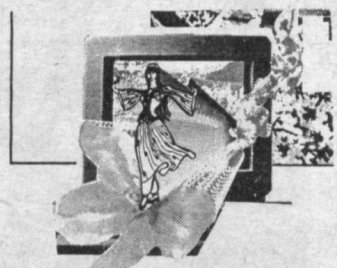
Ўзбекистон харитасига боқиб!
Йиллар давомида орзу қилиб ке-
линган ва бугунги кунда бу орзулар-
нинг ушалаётганини қуриб, дили-
миз яйрайди. Кузни қувонтирадиган
маҳсулотлари, жаҳон бозорида тан
олинган Асака автомобил заводи,
Мингбулоқнинг нефтьқайнар було-
ғи, Навойининг дунёда тенгсиз кон
металлургия корхонаси, Газлининг
зангори олов конлари, хорижий
мамлакатларнинг қузарига тутие
пахта ва ипак толлари, Бухорони-
нг қорақул териси-ю, Самарканд
чинилари, Хиванинг кузни қамаш-
тирадиган поёндоз гиламлари, хул-
лас Менделеев жадвалига сиймай
қоладиган юртимизнинг табиий
бойликлари туфайли янгиликлар
сари Ўзбекистоннинг қучига-қуч,
гайратига гайрат қушилмоқда. Уни-
нг тарихга айланувчи саҳифалари
бойиб бормоқда.

Ўзбек халқи камтарин ва фидо-
кор. У шу камтарлиги ва фидокор-
лиги билан камолотга эришаётганига
аминман.

Мен ҳам мустақил ҳаёт бусафаси-
да турган бир ёшман. Сарҳадсиз
орзуларимга эришиш учун тинмай
изланишман, орузим муаллими бў-
лиш ва шу Ватанга содиқ фарзанд-
ларни тарбиялаш. Шу борада узим-
нинг юртдошларимга қуйидаги тур-
тлим билан мурожаат этаман:

Бу кун сенга айтар сўзим
эй юртдош,
Бошга кулфат келсада, гарчанд,
Барчасига чидаб, бериб дош,
Мустақил диёрга бўл содиқ
фарзанд.

Ўз.ТВ — 1 дастур.
9.15 «Сени Ватан кутади!»
9.40 «Темурнома». Видеофильм.
10.05 «Ҳикматлар ҳазинаси».
10.30 «Немис тили».
12.35 Кундузги сеанс «Қуринмас
одам». Бадий фильм.
18.10 Болалар учун «Фарзанд —
умид юлдузи».
20.10 Оқшом эртаклари.
21.00 Иқтисод алифбоси.
Ўз.ТВ — 2 дастур.
18.15 «Бор экан-да, йўқ экан».

Нозимани бир ёшга тулар-тулмас адаси ташлаб кетди. Унда ҳали қизалоқнинг тили чиқмаган, нима булганини тушунмас. Эртаю кеч айтадиган сўзи «...бу-ва, ад-да...» эди. Ойиси булса энди ҳаётим қандай кечади деб уйлар. Эшик тик этса, мана аданг келди деб югурар. Бу хонадонда нималар бўлаётганига тушунмас. Нозима булса уша икки сузни бот-бот такрорлар.

— Бу-ва, ад-да.

— Қулоқ-миямни единг-ку, — ойиси қизалоқни жеркиб бериб, ошхонага кириб кетиб, овоз чиқармай ичкига йиглар.

Келинининг бу хатти-ҳаракатини куриб, қайнана-қайнатаси тобора тумшар. Гоҳида чолу кампир келинига эшиттириб:

— Ҳовлимизни мотамга айлангирдинг-ку, — деб гунгиллаб ҳам қуярди. Бир ҳафта утар-утмас бу тунгиллашлар уларнинг сиртига кучди. — Адангга айт сани кучириб кетсин.

Кампирдан бу гап чиқиши билан чолу уни илиб кетди.

— Кучмасанг, нарсаларинг-ни узим кучага чиқариб ташлайман. Нозима бувасининг бу ушқиритидан чўчиб тушди, чинқириб йиглаб юборди. Ойиси қизалоқни бағрига босиб, юзини тескари буриб турган қайнотасига арз қилди. — Ахир мен эмас, углингиз бировга илашиб бизни ташлаб кетди-ку. Нега мени ҳайдайсиз. Менга эмас, ҳеч булмаса неварангизга раҳмингиз келсин. Нозима стим қолмасин. Шу болам учун ҳамма нарсага чидайман. Эс-хушлари киргач, болам бор деб қайтиб келарлар. Ахир, уйимиз бузилмасин.

— Ис, — бобиллаб берди қайнонаси, — Ҳали сен бу уйга эғалик қилмоқчимисан. Йўқол кизимдан.

— Нозимани нима қилай?

— Нима қилардинг, узинг билан олиб кетасан.

— Ахир неварайизга раҳмингиз келмайдими?

— Невара, невара, — қулини силтади қайнатаси. — Энди бола билан бизани қўрқитмоқчимисан. Чиқ уйдан. Уғлимиз омон булса, невара дегани топилади. Бели бутун булса булди. Боқолмасанг, болалар уйига тошпир. Ҳукумат боқиб олади.

— Гулдай неварайиззи шунга раво курабисизми? Ундан кура углийизга инсоф тиланг. Болачақангни сарсон-саргардон қилма, денг.

— Энди келиб-келиб сан бизга ақл ургатасанми, — келинга дағдага қилди қайнонаси қошларини учуриб.

— Гуноҳимиз нима? Нега бизнинг рузғоримизни бузасиз? — Қалтираб суради Нозиманинг ойиси.

— Ис, — дейди қайнотаси, — ҳали сан бизни гуноҳкор қилмоқчимисан. Кетмайди. Уғлимиз кетган булса, демак, сен ёқмагансан.

Нозиманинг ойиси илк бор унга «ейман» деб турган қайнонаси билан қайнотаси кузига тик қаради.

— Айтинг, нима қилсам, сизларга, углийизга ёқаман.

— Гишт қолипдан кучди, энди кетавер.

— Кучирган узларийиз-ку. Неварайиз уз отаси булатуриб тирик стим булиб қолаверадими.

— Эҳ-ҳе, — деди қайнонаси, — одамлар турт-бешта боласини ташлаб кетяпти-ку. Битта бола нима бупти?

Нозиманинг онаси овозини пастлатди.

— Адажон, ойижон, уларни йўлга солинг. агар бирор гуноҳим булса, мени кечиринг-ла. Ҳеч булмаса ана шу гудакнинг кузларидан қўрқинг-ла.

— Унинг кузларида нима бор. Ҳозир бу ниманинг фаркига боради. Йигит дегани ёшлигида бир уйнаб олмаса, қачон уйнайди. Уғлимизнинг ку-

чон меҳмон келса, ёнига келиб утирар. Гап орасида таниш-нотаниш меҳмонга сўз қотарди.

— Мани адамла яқинда келди.

Садир ака озиб-тузиб бораётган кизига боқиб, қанча эзилса, неварасининг сузларини эшитиб, ичида бир нима узилгандай буларди.

Садир ака бир кун хотинига

сайизла тез қариб қоласизла.

— Ким уришяпти, тилла қизим, — суради Садир ака. — Биз бувинг билан гап сотаяпмиз. Иннайкейин, сан борсан, биза ҳечам қаримаймиз. Қариганлар аллақачон қариб булди.

Нозима бувасининг бу сузларига эътибор бермай, узиникини маъқуллади.

— Уришсайизла, худонинг қаҳри келади.

Сафар БАРНОЕВ

НИЯТИ ОҚ ҚИЗАЛОҚ

«Олам гули» ҳикоялар туркумидан

нгли шунга тусаган экан, шунга шунча айюҳаннос солиш керакми, — ишшайди қайнотаси.

— Бир кун келиб, адам қани деса, неварайизга нима дейман?

— Уҳху, — тумшайди қайнотаси, — унчага ким бору ким йўқ. Мана узим ҳам сурамаганман.

Қайнотасининг томдан тараша тушгандек айтган бу сузи Нозиманинг ойиси бошига гурзи билан ургандек булди.

— Нима, қанақа отасиз? Ахир узийиз ҳам етим устанман, дуненинг азобини курганман, деб айтгандингиз-ку. Наҳотки...

— Етим устан булсам, барчаси болаликда қолиб кетди.

— Қаҳрингиз билан заҳрингиз нега қолмади? — Нозиманинг ойиси титраб кетди.

— Ҳо, тилийиз чиқдимиз? — Удағайлади қайнотаси. — Агар уз қизим булганинга ҳозир тилиб ташлардим. Бетга чопар! Тилимни омбурлайман деганларнинг купини курдим. Бир ками сан қолгандинг. Айтдик-ку гишт қолипдан кучди деб, нима, қулогинг биттанми?

— Тилимни узийиз-ла чиқардийиз-ла, яна бетга чопар дейсизми?

— Йўқол! — қайнотаси учоқбошида турган косовни қулига олди. — Кет бу уйдан!

— Нозиманинг онаси қайнотасининг қонга тулган кузларига, қайнонасининг кукимтир юзларига қаради. Чолу кампир қулмакка тикилиб турган бақага ухшаб куринди. Товба, деди ичида. Вақиллаши ҳам ухшаб кетади. Ана ҳозир иккаласи бақатунлар орасига шунгиз кетади. Яна қайтиб чиқиб қуриллашини бошлайди. Эртаси куну онабола уз уйига қайтиб келди.

Садир ака бундан куп куйинмади.

— Қуй қизим, — деди Нозимани бағрига босиб, кизининг пешонасини силар экан. Болам, пешонангга борини курасан. Сани хафа қилганларга ҳам худонинг курсатган куну бордир.

Шу кундан бошлаб Нозима онаси туғилиб устан уйда яшай бошлади. Садир ака куп утмай кизига атаб қилган молу мулкини олиб келди. Кучириб келди-ю, барибир илинж билан яшай бошлади. Қудаларим инсоф қилиб қолар. Углини турри йўлга солар. Бу орада Нозиманинг ҳам тили чиқиб қолди. Садир акага тайёр эрмак топилди-қолди. Кучага чиқса ҳам, боғча, бозор-учарга борса ҳам Нозиманинг қулидан етаклаб юрди.

Садир ака неварасини қанча овутмасин, эркаталмасин, Нозима эшикка тикилар, уйга қа-

ҳасрат қилди.

— Хотин, шу боғчаем менга ёқмаяпти.

— Нега ундай дейсиз, адажониси?

— Билатуриб узингни гулликка соласан-а. Билсанг, болаларини боғчага купинча адалари олиб боради. «Ада-ада», деб ҳар эркаланишганда мен Нозиманинг кузларига қаролмайман. Неварамизга бу нарса қаттиқ таъсир қилаяпти. Шу уйда узинг қарасанг-чи. Гап-сузлардан йироқ юрармиди?

— Боғчада эшитмас, куча-куйда отали болаларни куради. Боладан ҳеч нарсани яшириб булмайди, адажониси. кейин...

— Нима кейин?

— Бунинг группасидаги ярим

боланинг отаси йўқ. Худди атай туплангандек.

— Падарига минг лаънат, — деди Садир ака, — узи ҳеч нарсага тушуниб булмай қолди. Қариси ешидан бешбаттар. Ёши қарисидан. Мана қуданг.

— Қуйинг ушаларни. Ҳали улар неварайиззи тирноғига зор булади.

Уларнинг сузларини эшитиб утирган Нозима кугирчоғини кутарганча буваси билан бувасининг уртасига келиб утириб олди. Уришманг-ла. Уриш-

Садир ака аста ёқасини ушлади. Нозимани бағрига босди.

— Художуй қизимдан айланай. Биза ҳеч қачон уришмаймиз, тилла қизим.

Садир ака бу сузни инграб айтди. Ҳатто қилт этиб ютунди. Унинг юрак-бағрини бир нима тимдалаб кетди.

— Юр, тилла қизим, — деди кейин, — иккаламиз бир бозор айланиб келайлик.

Кеча «бу-ва, ад-да», деб чулдираб юрган Нозима бу орада турт ешдан ошиб қолди. Садир ака унинг буй-бабини куриб қувонди. Аммо кизи кунора адасини безовта қила бошлади.

— Ада, бизга уй сотиб олиб беринг.

— Шу уй-чи, она қизим?

— Адажон...

Садир ака қизидан ҳар гал уй ҳақидаги сузни эшитавергач, ёнига утказиб олиб тушунтирди:

— Сабр қил қизим. Куриб турибсан, қулимиз калта. Бу ёқда уканг ҳам буй этиб қолди.

— Ана шунинг учун бу уйдан тезроқ чиқиб кетай деяман-да.

— Қуй у гапларни, — деди Садир ака, — турт хонали уйимиз бор. Бир хонаси сеники. Келин тушса иккитасини унга бушатиб берамиз. Қолгани биз чолу кампирга.

— Адажон, мен-ку бахтсиз булдим. Уйида қайтиб келган кизи бор дейишса, ким ҳам сизга қизини беради? Укам-ниям уйланг.

— Уйлай-уйлай сочимга оқ тушди, болам. Қуй, мени куп қийнама, — деди Садир ака.

Куп утмай онаси айтган суз Нозиманинг тилига кучди.

— Дадажон, бизага уй олиб бейинг.

— Олиб бераман, тилла қизим.

Бу сузга Нозима чиппа-чин ишонди. Садир аканинг пинжига тикилиб олиб, онасига юзланди.

— Опа-чи, опа, бизага дадамлар уй олиб беладилар. Энди уз уйимизга кетамиза.

— Қачон? — деди онаси.

— Қачон? — суради Нозима.

Садир ака индамади. Кейин зўрға жавоб берди.

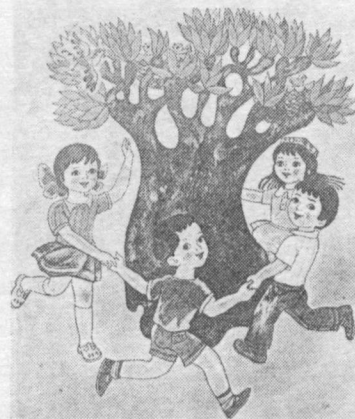
— Насиб этса уй ҳам бўлиб қолар.

Нозима ойисининг маъюс портганини куриб, индамай уз хонасига кириб кетди. Куп утмай қия очик эшикдан унинг товуши эшитилди.

— Художон, бизгаем янги уй бейгин! Менга яхши ада бейгин!

Садир ака бу сузларни эшитиб, чидаб туролмади. Сапчиб урнидан турди. Нозима турган эшикни очди. Нозима эса бувасининг кирганига ҳам эътибор бермай, ҳамон тошпойнага ти-

Биз севган адиблар

килганча қулини дуога очиб сузларини такрорлади:

— Художон, бизага уй бейгин! Менга яхши ада бейгин!

Садир ака қотиб қолди. Наварасини даст қутарди. Унинг кузларидан беихтиёр ёш оқа бошлади. Нозима булса бувасининг куз ёшларини артар экан, Садир аканинг елкасига бошини қуйиб, юзини юзига сурта бошлади.

— Йигламанг, дадажон, ман катта булсам, сизга потинка, костим-шим олиб бейаман.

— Қуйнак-чи? — деди Садир ака ҳазилга буриб.

— Қуйнакам, машинаям, ҳамма-ҳамма нарсани олиб бейаман.

— Тезроқ катта бул, тилла қизим. Илоё орзу умидингга эртароқ ет.

Садир аканинг юрагидан отилиб чиққан бу сузларни бувиси ҳам, онаси ҳам эшитди.

Аммо ушандан кейин ҳам Нозима тошпойнага тикилиб паст овозда пичирлашини давом эттирди.

— Художон, бизага янги уй бейгин. Менга яхши ада бейгин.

Куп утмади...

Яқинда...

Энди буёғини узим айтақолай. Нозима билан ойиси янги хонадонга кучиб кетишди. Садир ака қизининг пешонасидан ушиб, борган жойингда тош қот, ували-жували булгин, — дея оқ фотиҳа берди.

Езувчи сифатида мен ҳам қул очиб дуо қилдим. Аммо Нозима менинг сузларимни эшитдими-йўқми, бунисини билмайман. Фақат курганим шу булди: Нозима ойиси билан сугдай оқ машинага утиришдан оқдин чопқиллаб келиб Садир аканинг буйнига осилиб, бувасининг юз-кузларидан чулп-чулп ушди.

— Дадажон, — деди эркаланиб, — қулогийизи бейинг.

Садир ака қулогини неварасига тутди.

— Мана.

Нозима бувасининг қулогига лабларини босди. Бир мен эмас, уларни кузатишга чиққан қуноқшчилар ҳам қизалоқдан куз узмай қолдик. Садир аканинг юзларига қизиллик югурди. Неварасини буйи баровари қутариб, секин ерга қуйди.

Нозима оқ машина томон югурди.

Садир ака уз ҳаяжонини яширолмай, купчилик эшитсин дедими, овозини баландлатди:

— Тезроқ катта бул, тилла қизим.

Нозима бу пайтда катта йўлга чиқаётган машина ойнасидан биз томон қул силкитиб борар эди.

Анварни боғчадан дадаси олиб кетади. У ҳар куни ўғлига шоколад ёки хурозқанд кутариб келади. Севаранинг дадаси эса кўпинча қуруқ келсада, лекин қизини ёлкасига миндириб олиб кетади. Севара дадасининг ёлкасига чиқиб олгач, тарбиячи опасига қўлини силкиб хайрлашади. Шундай вақтларда Нодирбекнинг Севарага шунақанги ҳаваси келадик! Нодирбекнинг ойиси эса ҳаммадан кейин шошиб-пишиб келади.

— Ойижон, мениям боғчадан дадам олиб кетсалар бўлмайди? — сўрайди Нодирбек.

Ойиси жавоб бермайди, шошиб ўғлининг кўйлаги ёки қал-

поғини кийдира бошлайди.

— Ойижон, дадам қасққа кетганлар узи? — сўроққа тутишда давом этади Нодирбек боғча дарвозасидан чиқиб кетаётганларида.

ДАДАСИНИНГ ЎҒЛИ

— Даданг узоққа кетган, ўғлим, — секингина жавоб беради ойиси.

— Уша узо-оқдан қачон қайтиб келадилар дадам?

Ойиси жавоб бермайди. Ойисининг чиройли кўзларидан майда-майда томчилар думалаб туша бошлайди.

— Ойижон, нега йиғлаяпсиз?

Ойиси ўғлини шартта кутариб олади-ю, унинг лўппигина юзига кўз ёшидан нам бўлган ёноқларини босганча росмана йиғлаб юборади.

Нодирбек эса дадасининг деворга осиглиқ турадиган суратини эслайди. Нега доим адасини суриштирганда ойиси йиғлашини ҳеч тушунолмайди.

Нодирбек тарбиячи опаси бир аёл билан суҳбатлашаётган, узи ҳақида гапираётганини тасодифан эшитиб қолди. «Бечора боланинг отаси ҳалок бўлган», деяпти боғча опаси. Нодирбек ҳали туғилмасдан туриб дадаси ҳалок бўлган экан... Ҳа-а, демак «Даданг узоққа кетган», деб ойиси алдар экан-да! Энди дадаси ҳеч қачон қайтиб келмасмиш... Бошқа болаларнинг дадаси сингари хурозқанд кутариб келиб, Нодирбекни боғчадан олиб кетмайди... дадаси...

Бу янгилик Нодирбекнинг кичкинагина юракчасига шу қадар оғирлик қилдики, у чи-

даёлмай йиғлаб юборди. Ёнгинасида уйнаб утирган Нодирбекнинг тўсатдан хўнграб йиғлаб юборганини кўриб, тарбиячи опаси чўчиб кетди.

— Нодирбек, нима бўлди

сенга? — сўради у шошилиб. — Йиқилиб тушдингми?

Нодирбек жавоб беролмади. У упкаси тулиб йиғлар, кўзларидан оқиб тушаётган кўз ёшлари юзидан сирғалиб лабларига тушарди. Вуй, кўз ёшлари бирам шўр эканки!..

Ушандан бери Нодирбек ойисидан дадаси ҳақида суриштирмайди. У энди кўп нарсани билади, шунинг учун ҳам ойисига дадасининг йўқлигини бил-

дирмасликка ҳаракат қилади. Ойисини хафа қилмайди, қайтанга уртоқларининг гап-сўзлари, юришларига тақлид қилиб курсатиб ойисини кулдиради. Ойиси унинг шўхликларидан кула-кула қўлидан ушлаб олади-да, маҳкам бағрига босади.

— Ёлғизгина жонимсан, — дейди ойиси Нодирбекнинг юзидан, пешонасидан, бурнидан упиб.

Нодирбек ҳам ойисининг буйнидан маҳкам ачомлаб олади-да, сўрайди:

— Ойижон, мени яхши кура-сизми?

— Бўлмасам-чи, ахир сен менинг ишонган тоғимсан-ку! — дейди ойиси.

— Ойижон, тоғ жудаям катта бўлади-ку, мени ачомлашга қандай қўлочингиз этади? — ажабланиди Нодирбек.

— Ундай бўлса — қуёшимсан!

— Қуёш иссиқ бўлади, қўлингизни куйдириб юборади, — бўш келмайди Нодирбек.

— Ундоқ бўлса... сен менинг юлдузимсан, — дейди ойиси жилмайиб.

— Юлдузлар узоқ бўлади, қўлингиз етмайди, — дейди Нодирбек ва кемшик тишларини кур-

сатиб жилмайганча ойисига «Ёнгилдингизми?», дегандек голибона назар солади.

Лекин, ойиси ёнгиллишни истамайди. Унга бу сўз уйини ёқиб қолади.

— Сен менинг юрагимсан, — дейди ойиси айёрона жилмайиб. — Қани, йўқ деб кур-чи?

— Ана энди ёнгилдингиз, — деди Нодирбек таслим бўлиб. — Шунинг учун ҳам сизга Маймоқвойни совға қиламан.

Ойиси боя ишдан қайтиб келганида хорғин, хомуш кайфиятда эди. Энди эса унинг чарчоғи-ю хомушлигидан асар ҳам қолмади.

Ойиси Нодирбекни ҳам, айикчасини ҳам бурнидан бир-бир упади-да, дейди:

— Қани, сизлар Маймоқвой билан мультфильм куриб утиринглар-чи, мен сизларга чучвара пишириб бераман.

— Яшасин, ойижонимиз! — қичқиради Нодирбек айикчасини осмонга отиб ва уни ерга туширмай эпчиллик билан ушлаб олади.

Ойиси жилмайиб қўяди-да, ошхонага чиқиб кетади. Нодирбек эса дадасининг девордан боқиб турган суратига кўз қисиб қўяди:

— Дадажон, курдингизми, сизнинг йўқлигингизни билдирмаяпман...

Болалар, суратлар асосида шундай ҳикоя ёки эртақлар ёзиб юбора оласизми? Ахир уйингизда жуда кўп опангиз, акангиз, синглингиз, укангиз ёки жиянингизнинг суратлари бор-ку? Бир уриниб кўринг!

Сизнинг «Тонг юлдузи» нгиз.

ҚАЛАМ

(интермедия)

(Қўлларидан қоғоз тутган болалар ёнидан Санобар янги қаламини атайин тушириб утиб, уларни узоқдан кузата бошлайди.)

Собир: — (энтиқиб) Қалам топиб олдим, қалам!

Қодир: — Мен ҳам курганман, сендан анча аввалроқ.

Собир: — Жуда яхшида, урток. Мен қуёшни чизволай, кейин сенга бераман.

Қодир: — Ҳо, мени қуёшимга етмай тугаб қолсинми?

Собир: — Бермайман!

Қодир: — Бермасанг, акамни чақираман.

Собир: — Мен ҳам чақираман, кучли у.

Қодир: — Сени акангдан мени акам катта, қўрқмайди.

Собир: — Унда мен тоғамни чақираман, у боксёр.

Қодир: — Менинг тоғам эса милиционер.

Собир: — Қўшнимиз полвон. Роса катта тошни кутаради.

Қодир: — Амаким учувчи, хув осмондан ҳам қўрқмайди.

Собир: — Мени бобом маҳалла оқсоқоли. Ҳамма хурмат қилади. Сўзи сўз.

Устоз ижоди

Қодир: — Мени бобом сени бобонгдан ҳам қўрқмайди. Урушда бўлган.

Санобар: — (Қулиб келди) Кечирасизлар, қаламим тушиб қолибди, олволай.

Собир: — Мени опам Сиздан сал кичикроқ, қўрқса керак.

Қодир: — Бу — Санобар. Менинг опам. Собирвой айт-чи, энди ким томондагилар қўрқмас экан?

ВАЛИ АХМАДЖОН, Фаргона вилояти, Бағдод тумани, 3-ўрта мактаб ўқитувчиси.

БИЛАСИЗМИ?

ТУЯ — «ЧЎЛКЕМАСИ»

Йирик ҳайвонларда юрак томирларининг уриши кичик ҳайвонларга нисбатан анчагина кам. Масалан, 4 тонналик филнинг томир уриши бир минутда 46 марта, отда 55 тагача, инсонда 70 га тенг. Зеленишка исмли 20 грамми қўш томир уришининг тезлиги бир минутда 700 тага тенг. «Чўл кемаси» ҳисобланган туя сувсиз бир ҳафта юрса, жирафа сувсиз 6 ой юриши мумкин. Туя ҳам, жирафа ҳам иштаҳа билан тиканларни ейишади. Дельфин ухлаганда мия шарининг бир қисми дам олиб, иккинчиси сезгир туради. Бу ҳам олимлар томонидан аниқланган. Чўлда яшовчи калтакесак — юмалоқбош илоннинг баъзи турларига ухшаб, хатарга учраганда бутун танаси билан тебраниб, тезда кумга сингиб кетади. Бундай қизиқарли маълумотларни биз биология ўқитувчимиз Зиёдулла ака Раҳмоновнинг тугарак машғулотларида тез-тез эшитамиз.

Дилдора САТТОРОВА, Сарийосиё туманидаги 62-мактабнинг 7-синф ўқувчиси.

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚЎМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМЪАРАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАХРИР ХАЙЪАТИ:
Муртазо СУЛТОНОВ,
Жаббор РАЗЗОҚОВ, Гулнора
ЙУЛДОШЕВА, Ҳотам АБДУ-
РАИМОВ, Инқилоб ЮСУП-
ОВА, Дадахонов ЕҲУБОВ,
Миршохид МИРҲАМИДОВ,
Суннатилла ҚЎЗИЕВ, Феруза
ОДИЛОВА.

«ЁШ ИҚТИСОДЧИ»

ИЛОВАСИНИ ТАЙЁРЛАГАНЛАР:
Музаффар ПИРМАТОВ,
Асқар ШОКИРОВ,
Равшан ҚАМБАРОВ,
Маҳлиё МИРСОАТОВА.

IBM компютерида терилди ва
саҳифаланди. Офсет усулида
босилди. Ҳажми 1 босма табоқ
Буюртма — Г-011136.
46.496 нусхада босилди.
Қоғоз бичими — А-3.
Босишга топшириш вақти 19.00
Тошпирилди — 18.30
Навбатчи: Маҳмуда ХАЙДАРОВА

Руйхатдан утиш тартиби
№ 000137
Манзил: 700083,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси,
32-уй.
Нашр курсаткичи: № 64563
Телефон:
1-33-44-25
1-36-57-91
1-36-54-21